ԹԻՒ 7744 13 ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ 1911 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 26 Octobre 1911 N. 7744 نومرو ۷۷٤٤ ۱۳ تشرین اول ۱۳۲۷ پنجشنبه

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՈՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ-ՂԱԼԱԹԻԱ
آره‌ولك
یومی وسیاسی غزته
صاحب امتیاز ومدیری قره‌کین بویاجیان
درسعادت — غلطه
ابونه فیأتلری پوسته اجرتیله برابر ولایات
ایچون سنه‌لکی ۱۰۰ آلتی آیلغی ٥٤ غروشدر .

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամս.
Գաւառներու համար	100	54
Արտասահման »	35	20 Ֆր.

نسخه‌سی ۱۰ پاره
10 ՓԱՐԱ

آره‌ولك
AREVELK
Journal arménien
DIRECTEUR-PROPRIÉTAIRE
K. BOYADJIAN
CONSTANTINOPLE-GALATA

ԽՄԲԱԳՐԱՊԵՏ՝ Ե. ՕՏԵԱՆ
ՀԻՄՆԵԱԼ 1883ԻՆ FONDE EN 1883 بازار ایرتسندن ماعدا هر کون نشراولنور . تاریخ تأسیسی ۱۸۸۳

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ

Ազգ. Երեսփ. Ժողովը վաղը ուրբաթ, պիտի զբաղի այս խնդրով և պիտի կատարէ հայրապետական ընտրութեան պատգամաւորի ընտրութիւնը։ Ցաւալի է որ Ազգ. Ժողովի Ազատական և Պահպանողական կուսակցութիւնները—որոնք մինչեւ Ժողովին օրը զատ զատ պիտի գումարուին — յարմարագոյն պատգամաւորացուի մը վրայ համաձայնին և ուրբաթ օր վերջնականապէս ընտրուած և իր պաշտօնն ընդունած ըլլայ Կեդրոնի, այսինքն Կ. Պոլսոյ Վիճակին Հայրապետական Պատգամաւորը։

Երեսփ. երկու կուսակցութեանց վրայ ալ պատասխանատուութիւն կը ծանրանայ, եթէ մինչեւ յառաջիկայ ուրբաթ օր Կ. Պոլսոյ պատգամաւոր մը գտած և անոր հաւանութիւնը առած չըլլան։ Այո՛, կանխապէս պէտք է հաւանութիւն առնել, դարձեալ ի զուր ժամավաճառ չըլլալու համար։ Ժամանակ չէ՛կայ. ընտրուող պատգամաւորը առ առաւելն պէտք է Նոյեմբերի սկիզբները ճամբայ ելլայ մայրաքաղաքէս, ոչ միայն Ս. Էջմիածին գումարուելիք «Նախապատրաստական քոնկրէ»ներուն կարենալ մասնակցելու համար, այլ և պէտք է նկատի առնել օդերուն առաջիկայ վիճակը և Սեւ ծովու փոթորկալից շրջանը, որ գրեթէ քիչ վերջ կը սկսի։ Վերջապէս ամէն պատգամաւոր ցամաքի ճամբով չկրնար ուղեւորիլ...։

Անցեալ նիստին, Երեսփ. Ժողովին մէջ թէր ու դէմ վիճաբանեցան կաթողիկոսական քանտիտա ցուցնելու կամ չցուցընելու խնդրին վրայ։ Թո՛ղ թէ հայ ազգը իր հայրապետը, ի վաղուց անտի, միշտ մատնացոյց ընելով ընտրած է, թո՛ղ թէ «Պոլոժէնիա»ի հրատարակումէն ի վեր, Ներսէս Աշտարակեցի Ե.էն ի վեր, կանխապէս ցուցնելով ընտրած է հայրապետները։ Առ այս պատմութեան իսկ դիմելու հարկ չկայ, ժամանակակիցները դեռ կենդանի են...։ Բայց եթէ մինչեւ անգամ այնպէս եղած չըլլար ցարդ, այս անգամ տարբեր ուղղութիւն պէտք է բռնէ Ազգ. Ժողովը, որպէս զի բաց ասպարէզ եւ բաց դուռ չթողուի առիթէն օգտուիլ ուզողներու։ Ազգ. Երեսփ. Ժողովը անպատճառ պէտք է իր որո՛շ ընտրելին ցուցնէ։ Սխալ է բաւականանալ միայն արտայայտելով թէ՝ «ամբաստանեալներն ընտրելի չեն կրնար ըլլալ» և տրամաբանել թէ՝ «մեր պատգամաւորին ըստ այսմ հրահանգ կուտանք։»

Ընտրելիներու մասին գալով, ազգ. երեսփոխաններու գոնէ՛ ստուար մասը Թրքահայ եպիսկոպոսներու կարողութեան և յարմար կամ ոչ-յարմարութեան քիչ շատ գիտակ է, իսկ ռուսահայ եպիսկոպոսներուն մէջ հայրապետութեան գահուն քանտիտա ըլլալիք արժանաւորագոյններ շատ քիչեր կան, որոնց մէջ լինա՛լ չեն կրնար մնալ ո՛չ Սուքիաս արք. Պարզեանց և ոչ Կարապետ եպիսկ. Տ. Մկրտիչեան։ Ակնառու եղանք ի Ս. Էջմիածին որ Սուքիաս արք. Պարզեանց ոչ միայն պատկառանք չազդեր Միաբանութեան վրայ, այլ և համարում չվայելեր ժողովուրդին մէջ ի Կովկաս։ Իսկ Կարապետ եպիսկոպոսի վրայ մտածելը իբր հայրապետական քանտիտատ, գոնէ ապշեցուցիչ է։ Եւ եթէ Կարապետ եպիսկ. արժանաւորներէն մէկն իսկ եղած ըլլար, միթէ Հայ Ազգի պատմութեան առջեւ պիտի կըրնա՞ր արդարանալ, անմիջական յաջորդ ընտրելով Իզմիրլեան Հայրապետին որուն դէմ ըմբոստացած և Ն. Ս. Օծութեան գոնէ անուղղակի մահուան պատճառ եղած է ան։ Մոռցա՞ք Հանգուցեալ պատուական Հայրապետին Ս. Տեղակալին ուղղած վերջին խօսքերը. «Գէորգ Սրբազա՛ն, պահէ՛ այս Տունը անպիտաններէն՝ մինչեւ յաջորդիս գալը»... Ո՞ր անպիտաններէն։ Հարցումը աւելորդ չէ՞։

Հապա Կարապետ եպիսկ.ի կեանքին շատ մօտէն գիտակ և արժանահաւատ Խաչիկ խան Սարաճեանի (Պոլսեցի և իծընէ ազգայինի) վկայութիւնը թէ «Կարապետ եպիսկ. թատրոններ կը յաճախէ և տեգոլթէ երեկոյթներու կը նախագահէ։» Ո՞ր պատգամաւոր պիտի զիջանի Թադէոս Առաքեալի, Լուսաւորչի, Շնորհալիի և այլ խնկելի յիշատակաց արժանի Հայրապետներու Գահին թեկնածու նշանակել այս նկարագրով եկեղեցական մը։

Ռուսահայ եպիսկոպոսներու մէջ, մենք էն յարմարը կը տեսնանք Հայրապետական Տեղակալ, Գէորգ արքեպիսկ. Սուրէնեանցը, իր նկարագրով, արտաքին պատկառելի երեւոյթով, ռուս. Զաօկնէներու գիտակցութեամբ և լեզուագիտութեամբ ու եկեղեցական և ազգ. շահերու թունդ աւանդապահ հանգամանքներով։ Այս տողերը ո՛չ ռէքլամ են և ոչ ծրի գովեստ, այլ մեր անկեղծ համոզումները և կրած տպաւորութիւնը Տեղակալին նկատմամբ և իբր ծանօթութիւն և տեղեկութիւն հաղորդելու համար ազգ. երեսփոխանաց, որոնցմէ քիչեր ծանօթացած են Ն. Սրբազնութեան 1908ի Հայրապետ. ընտրութեան առթիւ գտնուած ըլլալով իբր պատգամաւոր։

Բայց եթէ Թրքահայ եպիսկ. մը պիտի ընտրենք իբր հայրապետ, մեր մասին կը նշանակենք Դուրեան Սրբազանը։

ՊԱՏԳԱՄԱՒՈՐ

ԳԵՂԵՑԻԿ ԷՋԵՐ

ՎԱՐԴԵՆԻՆ

Ո՛ գեղեցիկ վարդենի, ե՛ս ինքս տնկեցի քեզ, ե՛ս աչքովս տեսայ քու ծնիլդ, եւ հիմա՛ բոյնունները պատուհանիս տակ, նորաբոյս ոստերուդ վրայ թառած կը գեղգեղեն։

Զուարթ բոյնուննե՛ր սիրատարփ խումբեր, գթացէ՛ք իմ վրաս. մի՛ երգէ՛ք, սիրելիս որ զիս երջանիկ կ'ընէր, օտար երկիրներ մեկնած է, եւ հո՛ս զիս միայնակ թողած է։

Նոր աշխարհի հարստութեանց հետամուտ սէրը կը լքանէ ա՛ն, մահը կ'արհամարհէ ա՛ն։ Ափսո՛ս, ի՞նչ հարկ կայ փնտռել երջանկութիւնը ալիքներուն վրայ զոր գտած էր նաւահանգստին մէջ։

Դո՛ւք, ճամբորդ ծիծեռնակներ, որ ամէն գարնան կը վերադառնաք, զգայուն եւ հաւատարիմ բոյնուններ, զանի ամէն տարի ինծի դերէք։

ԺԱՆ ԺԱՔ ՌՈՒՍՕ

Թարգմ.
Մ. Գ. ՄՕՉԵԱՆ

ՄԵՐ ԵՒ ՅՈՒՆԱՑ ՏԱՐԲԵՐՈՒԹԻՒՆԸ

Կրէվէնայի մետրապոլտին և իր սարկաւագին սպանումը յուզած է Յոյները ծայրագոյն աստիճան։ Իսկ երբ Թաղավանքի տէր Սարգիս քահանան վեց հոգիով Հայերով սպաննուեցաւ, այդ աստիճան յուզում չտիրեց մեր սրտերուն մէջ։ Եթէ մետրապոլտի եկեղեցական աստիճանը բարձր է քան քահանայինը՝ բայց այս վերջնոյն հետ զոհուեցան վեց հոգի Հայեր ալ, ամէնքն ալ նոյն գիւղին երեւելիներէն, որոնք իրենց անժխտելի մէկ իրաւունքին համար օսմ. արդարութեանը դիմած ըլլալով՝ դատավարութենէ ետ կը դառնային։ Իսկ յոյն մետրապոլտին հետ միայն մէկ անձ, սարկաւագ մը սպաննուած է և ոչ աւելի։ Սակայն բոլոր Յոյները այն աստիճան գրգռուած և յուզուած են, որ կարծես թէ Ատանայի նման եղեռնական աղէտի մը ենթարկուած ըլլային իրենց գաւառաբնակ ազգակիցները և կամ մեր գաւառներէն եկածին պէս անոնց ալ ամէն օր նոր նոր գոյժեր հասնէին նորանոր սպաննութիւններու, հարստահարութիւններու, բռնաբարութիւններու եւն, որոնց ենթակայ են մեր գաւառաբնակ դժբախտ ազգայինները, վըստահ չըլլալով նոյն իսկ թէ վայրկենէ վայրկեան կիներնին և աղջիկնին յափշտակուելու վտանգէն զերծ են, կամ ջարդի մը առարկայ պիտի չըլլան իրենք։

Ասով մէկտեղ անշուշտ ըսել չենք ուզեր թէ Յոյները վարդէ անկողնի վրայ կը պառկին Թուրքիոյ մէջ, իսկ մենք կասկարայի վրայ, բայց կարելի չէ որ զգալի կերպով աչքի չզարնէ այն խոշոր տարբերութիւնը՝ որ կայ Յունաց և մեր զգալու, յուզուելու և գործելու եղանակին ու շարժման մէջ։ Հապա եթէ անոնց պատահէին, ինչ որ չենք մաղթեր ամենեւին, տարիներէ ի վեր նոյն իսկ սահմանադրական շրջանին մէջ, մեր գաւառաբնակ ազգակիցներու գլխէն անպակաս եղած հարստահարութիւնները իրենց բազմազան և իրարմէ աւելի քստմնելի տեսակներովը, ինչե՞ր չպիտի ընէին արդեօք։ Յունաց Պատրիարքին այս օրերս կառավարութեան ներկայանալով դատական նախարարին և վարչապետին ըսած խօսքերը և ըրած գրաւոր բողոքը մետրապոլտին սպանման մասին՝ այնպիսի ոճով և շեշտով ու լեզուով էին, որուն նմանը և ոչ իսկ Ատանայի եղեռնին առթիւ գործածուեցաւ մեր Պատրիարքարանի պաշտօնական ներկայացուցիչներուն կողմէ, երբ փոխանակ մէկ մետրապոլտի ու մէկ սարկաւագի, անհունի դժբախտութիւնն ունէինք 20 հազար ազգակիցներ ողբալու, որոնց մէջ կային հարիւրաւոր եկեղեցականներ, կոտորահ եղած։

Ցեղոյ դիտողութեան արժանի ամենակարեւոր մանրամասնութիւն մըն ալ սա է որ երեք յոյն երեսփոխան անմիջապէս հարցապնդում ըրին Խորհրդարանին մէջ յիշեալ սպանութեան խնդրին համար և յաջողեցան ընդունիլ տալ իրենց առաջարկը, որով ներքին գործոց նախարարը հրաւիրուած է Երեսփ. Ժողովին բեմէն բացատրութիւն տալու յոյն Մետրապոլտին սպանման համար և այն միջոցներուն համար՝ զորս ձեռք առած է ոճրագործները և անոնց դրդիչները երեւան հանելու և պատժելու նպատակով։

Իսկ մեր հայ երեսփոխանները այդպիսի խորհրդարանական օրէնաւոր ու իրենց իրաւասութեան ներքեւ եղող միջոցի մը չդիմեցին ո՛չ Սլճավազի 6, ոչ Նորվանի 5, ոչ Խոյթ Թաղավանքի 8 Հայերու միահաղոյն սպանման առթիւ, ոչ ալ գրեթէ միշտ գործուող մէկ երկու սպաննութեանց դէպքերու համար, թող ուրիշ տեսակ բիւրաւոր ոճիրներու, օրինակ, կին ու աղջիկ յափշտակելու, եկեղեցի ու վարժարան այրելու, կողոպուտներու, ծեծերու, խաֆիրութեան տուրքեր գանձելու, տարապարհակ աշխատութեանց բռնաբար ենթարկելու և այլ անիրաւութեանց համար, որոնց արձագանգները յաճախ կը լեցնեն մեր լրագիրներու էջերը, կը հնչեցնեն մեր Պատրիարքարանի դիւանատուները և մեր հասարակութեան ականջները։

Բոլոր ասոնց դէմ ի՞նչ կ'ընենք մենք, մեր Ազգային Ժողովին մէջ կը պոռանք, կը կանչենք պերճախօսութեան հեղեղներ կը թափենք։ Եւ ամէնէն զարմանալին ան է որ մեր հայ Մէպուսներն ամէնէն աւելի մեծազօր կը գոռան այդտեղ, չփոթելով Ղալաթիոյ մեր խղճուկ ու անշուք Խորհրդարանը Սալը Բազարի օսմ. հոյակապ ու փառաշուք ժողովարանին հետ, ուր ըսուելիք խօսքերը, բարձրացուելիք բողոքները և ներկայացուելիք հարցումները ու հարցապնդումները կը վերապահուին մերինին, փոխանակ ի գործ դրուելու միւսին մէջ։ Իսկ յոյն Մէպուսները այդպէս չէ որ կը ճանչնան ու կը կատարեն իրենց օսմ. երեսփոխանի իրաւունքը ու

اتفاق سیاسی

ایکی طرفدن هانکیسنی انتخاب ایتملی ؟

محافل سیاسیه‌مزی مشغول ایدن مسئلهٔ روزمره دولت عثمانیه‌یی آوروپانك ایکی کتلهٔ سیاسیه‌سندن برینه بالاتفاق باغلامقدن عبارتدر .

شو حرکت مدت مدیده‌دنبرو ترکیانك بولنمش اولدیغی حال انفراددن آیریله‌رق ، بوسبوتون یکی بر وضعیته داخل اولمسی دیمکدر .

بوقبیل بر اتفاقك نتائجنی دربیش ایدوب تدقیق ایتمك اوزره اوقدر دوراندیشلك لازمدر که، طرابلس غرب مسئله‌سنی حل وتسویه ایچون بلکه اوقدر بر دوراندیشلکه حاجت مس ایدیلمز . زیرا طرابلس غرب مسئله‌سی بزم اوزاق بر ولایتك مقدراتی ایله علاقه‌دار اولوب، فرض محال اوله‌رق، ولایت مذکوره‌نك الدن چیقاجغنی بیله فکردن کچیرسه‌ك ، دولت عثمانیه‌یی تمامندن صارصه‌جق هیچ بر سبب موجود اولاماز .

لکن بر اتفاقه داخل اولمق اوقدر اهمیتلی بر حرکتدرکه، نتیجه اعتباریله پك بیوك فوائد ویاخود مضرات وجوده کتیره بیلمسی احتمال داخلنده‌در . زیرا اوندن نه قدر فائده‌مند نتائج مأمول ایدیلیر ایسه، عکس حالده مضراتی دخی اومرتبه‌ده بولنمقده‌در . بناءً علیه بویله برشیئه حکم ویرمکدن اول نظر اعتباره آلنه‌جق ایکی شرط مهم والزم واردر .

اولا : مطلقا بر اتفاقه داخل اولمق لازممیدر؟

ثانیاً : شمدی موجود اولان آوروپا کتله‌لرندن هانکیسنه میل ایتملی‌در؟

اوچنجی بر شرط دخی علاوه ایدیله بیلور یعنی آوروپانك مذکور ایکی کتله‌لرندن ترکیانك اتفاقنی هانکیسی کمال خواهش ایله قبول ایده بیلیر؟

ایکی طرفك دخی مساوی صورتده ، وحسن رضا ایله ترکیانك تکلیفنی قبولده تردد کوسترمیه‌جکلرینی پیش تأمله آله‌رق ، اوکا کوره محاکمه یوروتدیروب، یالکز سویله‌مش اولدیغمز ایکی شرطلری تدقیق ایده‌لم :

اولا : بر اتفاقه داخل اولمق، اونك نتیجه‌سی اولان فائده‌یی وضرری کوز اوکنه آلمق معناسیله تأویل ایدیله بیلیر .

بوقبیل ثقیل بر تضییق آلتنه کیرمك مطلقا الزممی؟ حال انفرادده هرنه قدر بر طاقم مناسبتسزلکلر وار ایسه‌ده اوکا مقابل برچوق مزایای خصوصیه دخی موجوددر. زیرا بر اتفاقه داخل اولمق بر طرفدن دوستلر دیکر طرفدن دخی دشمنلر وجوده کتیرر .

هرکسه معلومدرکه دشمندن کله‌جك مضرت قدر دوستدن منفعت مأمول ایدیله‌مز. بناءً علیه بر دولت ویاخود برملت اتفاقلر ایله اللرینی باغلامایوب سربستیٔ تامنی محافظه ایتملی‌در .

بویله بر وضعیت کندیلرینی معاونت ومظاهرت خارجیه‌دن هیچ برشیٔ مأمول ایتمیه‌رك ، مدافعه‌یه موفق اولان دولتلره قابل توصیه‌در .

دنیانك اك بیوك قوهٔ بحریه‌سنه مالك اولان انکلتره دولتی بیله، اوللری قبول ایتمش اولدیغی سیاست انفرادده اوزون مدت مقاومت ایده‌مدی.

انکلتره حال انفرادده ایکن افتخار ایله طریق مذکورك اك سالم بر وضعیت اولدیغنی اعتراف ایتمکده ایدی ، فقط اسبابك سوقیله کندی ایکی قوتلی خاصملریله مقابلةً بر طاقم شرائط عقد ایده‌رك، برلشوب ائتلاف مثلث وجوده کتیرلدی.

اوندن اول دخی دنیانك اك بیوك قوهٔ بریه‌سنه مالك اولان آلمانیا دخی، آوروپانك حکومتلرینی آیری آیری مغلوب ایتمکه مقتدر اولدیغی حالده، برقاچ حکومتلرك کندینه قارشی بالاتفاق چیقمه‌لرینی نظر اعتباره آله‌رق ، حال انفرادده قالمغی بردرلو قابل تجویز کوره‌مدی .

المانیا تأمین سلامت ضمننده متفقلر بوله‌رق، اتفاق مثلثی وجوده کتیردی .

شو وقایعدن دخی استدلال اولندیغنه نظراً جهانك حال حاضرده تشکیلات سیاسیه‌سی اویله وخیم بر حالده‌درکه اك قوتلیلر بیله دوستسز ویاخود متفقسز قالامامقده‌درلر.

جریان احوال بویله ایکن قوتلی اولمیانلرك دخی دوستلره ومتفقلره نه درجه محتاج بولندقلری بدیدار وهویدادر .

شمدی‌یه قدر سویله‌دکلریمزدن دخی آکلاشلدیغی وجهله، ترکیا ایچون دخی متفقلر بولوب، حال حاضرده‌کی انفراددن آیرلمسی لازمدر .

ترکیا اوروپانك ایکی کتله‌لرندن هانکیسنه میل ایتمه‌سنه دائر فکریمزی دیکر برمقاله ایله قارئین محترمه‌مزك نظرکاه رغبتنه عرض ایده‌جکز .

---

(۱٦٥)

عبدالحمید و شرلوق هولمس

اوچنجی قسم

سقوطه طوغرو

اوچنجی فصل

چوللر ایچنده

— ایچرمدن بکا برسس کوردکلریمزك اونلر اولدیغنی سویله‌یور . ذاتاً یارم ساعتدن ایشی آکلایه‌جغز . زیرا بویله کیدشله سریعاً اونلره یتیشه‌جکمزی مأمول ایدییوم .

اشبو مکالمه بوراده بیتوب ، دوه‌لرك قوملر اوزرنده آیاق سسلرندن بشقه برشی ایشیدلمیوردی .

سامع بك ناقابل تحمل اضطرابنه قارشی مع زیادة برمسرت طویمقده ایدی .

افق اوزرنده کورینن سیاه نقطه‌لردن کوزلرینی هیچ بشقه بر طرفه چویرمیوردی .

قارشوده افق اوزرنده کورنمکده اولان نقطه‌لر تدریجاً بیومکده ایدیلر .

شاید کورننلر حقیقةً فراریلر اولسه ایدی نه کوزل بر تصادف اوله‌جقدی !

اکر درت سورکونلری وآرقداشلرینی طوتوب استانبوله کوتوره‌رك ، عبدالحمیده تسلیم ایتمکه مقتدر اولسه ایدی، نه‌قدر شان وشرفلره نائل اوله‌جقدی ! ییلدیز سرینده نه‌قدر مهم بر وضعیت اله کچیره‌جکدی !

وبتون کندیسنی سه‌ومینلر وکندیسندن نفرت ایدنلر قوت وقدرتی قارشیسنده باش اکه‌جکلردی .

سامع بك بوخولیایی کوز اوکنه کتیره‌رك، یکی بر قوت کسب ایدوب ، دوه‌نك متمادیاً صارصنتیلرندن کمیکلرینك آغریلرینی اونوتمقده ایدی .

بویله‌جه قوشه قوشه یکرمی دقیقه قدر دها ایلروله‌دیلر .

شمدی آرتق اوزاقدن کورینن کولکه‌لر، حقیقی شکللرینی کوسترمکده ایدیلر .

یالکز شیخ صلاح بر آز اول کورمش اولدیغی آدملرك عددینی سهواً اون دیمش ایدی، حال بوکه اونلرك سکز دوه‌دن عبارت اولدیغنی سامع بك بدویلرك رئیسنه کوستردی .

شیخ جواباً :

— اوت! بن یاکلش کوردم فقط دشمنلریمزك اون اولاجق یرده سکز اولملری دها ایو اولوب، اونلره غالب کله‌جکمزه امین اولابیلیرز.

سامع بك شیخه خطاب ایده‌رك :

— اونلره یاقلاشیر ایسه‌ك نصل طاورانه‌جغز ؟

— اول امرده کوردکلریمز آدملرك تحری ایتمکده اولدیغمز فراریلر اولدقلرینه امین اولملی‌یز. بوجهتی بعدالتحقیق تسلیم اولملرینی کندیلرینه اخطار واکر قارشو طوره‌جق اولورلر ایسه سلاحلریمزه مراجعت ایده‌رز، ظن ایدر ایسه‌م اونلر ایله مناسباتده بولنمق اوزره بوندن بشقه معقول بر طریق تصور اولنه‌ماز .

عبدالحمیدك اصدقای بندکانندن اولان سامع بك دیشلرینك آره‌سندن :

— طوغریسکز ، حقیکز واردر ! دیدی .

لکن دیکر چته آرقه‌دن کلمکده اولانلری کوروب ، شبهه ایده‌رك حرکتنی تسریع ایتمشدی .

شیخ صلاح حرکتنی دها زیاده تسریع ایده‌رك :

— باقیکز ! قاچماغه باشلادیلر .

دیمك که تام بزم تحری ایتمکده اولدیغمز کیمسه‌لردر ..

ایلروده یورومکده اولان چته بدویلرك کندیلرینی تعقیب ایتدکلرینی آکلامشلردی زیرا بردنبره استقامتلرندن انحراف ایده‌رك صول طرفه میل ایتدیلر .

شیخ چته‌نك باشنه کچه‌رك ، بدویلره خطاباً :

— هایدی ! سزی کوره‌یم دوه‌لریکزی قوشدیریکز !

دیکرلری بدویلر قدر سریع یورویه‌مدکلری جهتله ، ایکی چته آره‌سنده‌کی مسافه علی التدریج آزالمقده ایدی .

یارم ساعت قدر بویله‌جه یورویشدن صکره ایلروده بولنان چته بردنبره توقف ایتدی .

شیخ صلاح رفیقلرینه خطاب ایده‌رك :

— قاچامیه‌جقلرینی آکلادقلرندن شمدی مقاومته حاضرلانیورلر .

ظن ایدرسك که بدویلرك رئیسی اولان شیخك سوزلرینی اثبات ایتمك اوزره ، قارشی طرفدن برقاچ ال سلاح انداخت ایدیلوب ، قورشونلر اهتزاز ایده‌رك ، بدویلرك باشلری اوزرندن کچدیلر .

شیخ کندی دخی سلاح ایله مقابله ایده‌رك، بدویلره خطاباً :

— سزده آتش آچیکز !

ایکی چته‌لر آره‌سنده غوغا باشلانمشدی .

اشبو سلاح پاتیردیسی اون دقیقه قدر دوام ایدوب ایکی طرفدن‌ده هیچ تلفات وقوعبولمادی .

شیخ صلاح سسنی یوکسلته‌رك :

— دها زیاده یاقلاشمغه غیرت ایده‌لم که قورشونلریمز مقصدینه واصل اولسون !

براز دها ایلروله‌دکلرنده ، یکی وشدید بر سلاح پاتیردیسی دها باشلادی وبودفعه بدویلردن مجروح اوله‌رق ، دوه‌نك صیرتندن اشاغی یووارلاندی .

شیخ یره دوشه‌نه توجیه خطاب ایده‌رك :

(مابعدی یارین صباح)

استخراجاً طبعی ممنودر

պաշտպանութիւնը, այլ իրենց պերճախօսութեան թափն ու եռանդը կը վերապահեն Օսմ. Խորհրդարանին մէջ ցուցնելու և ոչ թէ կը սպասեն ազգային ժողովներու չորս արգելափակ պատերուն մէջ։

Ահա մեր և Ցանայ տարբերութիւնը։ Երանի թէ գոնէ օրինակ առնէինք անոնց այս ընթացքէն և գէթ սակէ վերջ գիտնայինք մեր իրաւունքները պաշտպանելու, մեր պարտքերը կատարելու, մեր բաղձանքները ներկայացնելու և հետապնդելու կերպն ու եղանակը, տեղն ու միջավայրը, ժամանակն ու պարագան։

ՄԱՐԿՈՍ ՆԱԹԱՆԵԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԹՈՒՐՔԵՒԻՏԱԼԱԿԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Բ. Դուռ հասած նոր տեղեկութեանց համաձայն, յուսալի է որ Թուրքեւիտալական կնճիռը մօտերս հարթուի։ Մեծ տէրութեանց կողմէ նոր դիմումներ կատարուած են Հռոմի պաշտօնէին մօտ, օսմ. շահերուն համապատասխան կերպով լուծելու համար խնդիրը։ Չենք գիտեր թէ որքան ստոյգ են այդ լուրերը, բայց սա անհերքելի է թէ Իտալացիները փութով առաջ կը տանին պատերազմական գործողութիւնները, ի գին ամէն զոհողութեան՝ ամբողջապէս գրաւելու համար Ափրիկեան Տրիպոլսի ընդարձակ նահանգը, հակառակ Թուրքերու ցոյց տուած բուռն դիմադրութեան։

⁂ Պատերազմին վրայ Բ. Դուռ հասած լուրերը տրամագծապէս հակառակ են հեռագրական գործակալութեանց հաղորդած լուրերուն, այնպէս որ ընթերցողը ճշգրիտ գաղափար մը չի կրնար կազմել թէ ո՛վ յաղթական կ'ելլէ մղուած կռիւներուն մէջէն։ Թրքական աղբիւրէ բխած լուրերու նայելով, Իտալացիները տագնապալի կացութեան մը մատնուած Տրիպոլսի մէջ, և այդ պատճառաւ ծովակալ Օպրի խնդրած է որ երկրորդ արշաւախումբ մըն ալ ղրկուի։ Տրիպոլսի Թուրք պահակազօրքը օգնական զօրաւոր ուժեր ստացած ըլլալով, Իտալացիները չեն համարձակիր դէպի երկրին ներսերը, Ճէպէլը Կարպի կողմերը յառաջանալու, ուր լեռներու վրայ ամրացած են Թուրք զինուորները և արաբ ռազմիկները։ Թշնամին քաղաքէն երկու ժամ անդին չէ կրցած երթալ։ Տրիպոլսի հրամանատար Նէշէթ պէյէ հասած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Տրիպոլիս չորս կողմէն պաշարուած է օսմ. զինուորական ուժով։

⁂ Երէկ ցերեկ հասած նոր հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ իտալական զինուորները արդէն իսկ կը յառաջանան դէպի Ճէպէլը Կարպ։ Հետեւաբար երկու օրէն ճակատամարտ մղուի։ Իտալացիները կը ջանան իրենց գրաւման շրջանակը ընդարձակել, որպէսզի լաւագոյն կացութեան մը մէջ գտնուին հաշտութեան բանակցութիւնները սկսուած ատեն։

⁂ Պաշտօնական տեղեկութեանց համեմատ, Իտալացիները, թափած բոլոր ջանքերը, Պէնկազին գրաւելու համար, գոհացուցիչ արդիւնք մը չեն տուած։ Իտալացիները ծանր կորուստներ ունեցած են ցամաք զօրք հանելու ատեն։ Իտալացիները Պէնկազիի մէջ քանի մը անկիւն կէտերը միայն գրաւած են, և զանոնք ձեռքէ չհանելու համար զօրավար Քանէվա օգնական զօրք ուզած է։ Օսմ. զինուորներուն և կամաւորներուն բարոյական կորովը լաւ է։ Սապահ կ'ըսէ թէ օսմ. ջոկատի մը և իտալացի ծովային զինուորներուն միջեւ գիրկընդխառն կռիւ մը տեղի ունեցած է սուինով ու Իտալացիները գրեթէ ամբողջապէս սպաննուած են։

⁂ Իտալական թերթերը կը խոստովանին Պէնկազիի մէջ եղած կատաղի դիմադրութիւնը, սակայն իտալական կորուստներուն ճշգրիտ թիւը յայտնելէ կը զգուշանան։ Անոնց գործածած լեզուէն կը հասկցուի թէ իտալական արշաւախումբը մեծ կորուստներ ունեցած է։ Պաշտօնական շրջանակներու մէջ կը յայտարարուի թէ հասած տեղեկութիւնները հանրութեան պիտի հաղորդուին, բայց հարկ չկայ չստուգուած լուրերը հրատարակելու, որպէսզի ժողովուրդը յուզման չմատնուի։ Քորրիէրէ Տէլլա Սէրա Պէնկազիի կռիւին վրայ խօսելով կ'ըսէ թէ հակառակ ցաւալի կորուստներուն ազգը պէտք չէ վրդովի, և թէ յաղթական պատերազմ մը իսկ պատճառ կ'ըլլայ որ մարդկային բազմաթիւ կեանքեր զոհուին։ Ճիոռնալէ տ'Իթալիա կ'ըսէ թէ իտալական զինուորները հակառակ բուռն հրացանաձգութեան և ալեկոծեալ ծովուն, յաղթական հանդիսացուցած են իտալական դրօշակը։ Նոյն թերթը կ'աւելցնէ թէ երկիրը [illegible] պիտի իմանայ որ լատինական արիւնը շռայլօրէն ոռոգած է նուաճուած երկիրը։ Բօբօլօ Ռօմանօ գիտել կուտայ թէ պատերազմը բանական արարքներու շարք մըն է, որու միջոցին ամէնէն զօրաւորը և ամէնէն լաւ պատրաստուած պատերազմիկը կրնայ վնասներ և կորուստներ կրել։ [illegible] թերթը կ'ըսէ թէ ջանք պիտի տարուի կարելի եղածին չափ կորուստ տալու, բայց պէտք չէ չափազանց պահանջկոտ ըլլալ, որպէս զի վհատութիւն առաջ չգայ։ Իտալական թերթերու ըսածին նայելով, Պէնկազիի մէջ 3000 Թուրք զինուոր և 15000 Արաբ կը գտնուին։ Իտալական կառավարութիւնը 50000 զինուոր պիտի ղրկէ, Ափրիկեան Տրիպոլիսը ամբողջովին նուաճելու համար։

⁂ Րէօյթէրի գործակալութիւնը Մալթայէն սա ծանրակշիռ հեռագիրը ստացած է.— Պէնկազիէն առնուած նամակներուն համաձայն, իտալական ռմբակոծութիւնը մեծ վնասներ և ահռելի խուճապ մը առաջ բերած է։ Շատ մը տուներ և հանրային շէնքեր քանդուած են։ Մալթացիներու եկեղեցին կէս մը փլած է։ Մալթացիներէն ութը հոգի սպաննուած և տասը հոգի վիրաւորուած են։ Կ'ըսուի թէ անգլիական հիւպատոսարանը վնասուած է, և անգլիական հիւպատոսը վիրաւորուած է։ Հիւպատոսարանը ապաստանած անգլիահպատակներէն և Հրեաներէն ոմանք սպաննուած ու վիրաւորուած են։ Քաղաքին բնակչութենէն 4000 զոհ կայ։

⁂ Հռոմէն Մաթէնի կը հեռագրեն թէ Իտալիա այն ատեն միայն պատերազմական գործողութիւններ պիտի կատարէ Եգէական ծովուն մէջ, երբ գրաւած ըլլայ Ափրիկեան Տրիպոլսի ներքին մասերը։ Սակայն ալպանիական ծովեզերքին ու Տարտանէլի դէմ ռազմական գործողութիւն չպիտի կատարէ։

⁂ Թան կ'ըսէ թէ պատերազմը որքան երկարի, Իտալիա նոյնքան քիչ զիջողութիւն պիտի ընէ։ Իտալիա կ'ուզէ իր վերջնագրի սահմանին մէջ բանակցութիւն կատարել, Սուլթանին կրօնական հեղինակութիւնը ճանչնալով։ Իտալական կառավարութիւնը յետոյ բանակցութեան պիտի մտնէ քափիթիւլասիօններու մասին, որովհետեւ անոնք խիստ կարեւոր են օտարներու պաշտպանութեան համար, և չէ կարելի հրաժարիլ անոնցմէ, մինչեւ որ նոր ռէժիմը հաստատ երաշխիքներ չընծայէ։

⁂ Կէս-պաշտօնական Բօբօլօ Ռօմանօ կ'ըսէ թէ Իտալիա դիտաւորութիւն չունի պատերազմական գործողութիւն կատարելու Եգէական ծովու զանազան կէտերուն մէջ, եթէ Թուրքիա չընդունի Տրիպոլիս կատարուած գործողութիւնը։

⁂ Տրիպոլիէն կը հեռագրեն թէ անցեալ օր երկու տասնեակ նոր փորձեր կատարուած են դէպի երկրին ներսերը։ Իտալական զինուորներու հրամանատարը մեծ յոյս դրած է օդանաւորդ սպաներուն հետազօտութեանց վրայ։ Ասոնք պիտի ծառայեն ապահովութեամբ առաջ մղելու զինուորները, որոնք դէպի Ճէպէլ ճամբայ ելած են։

⁂ Անգլիական մամուլը մեծ զայրոյթ կը յայտնէ իտալական կառավարութեան կողմէ լուրերուն վրայ ի գործ դրուած խիստ գրաքննութեան համար։ Նոյնպէս բացէ ի բաց կ'ամբաստանէ Իտալիան՝ Պէնկազիի մէջ ճշմարիտ կոտորած մը ըրած ըլլալուն համար։ Իտալիոյ դէմ թշնամութիւնը կը սաստկանայ՝ Իտալացիներուն գործած վայրագութիւններուն պատճառաւ։

⁂ Անգլիոյ Երեսփ. Ժողովին մէջ ազատական երեսփոխան Պ. Մէյըրն հարցուցած է թէ ինչո՞ւ համար անգլիական կառավարութիւնը Իտալիոյ ու Թուրքիոյ մօտ չէ միջնորդած, թշնամութիւնները դադրեցնել տալու համար։ Վարչապետ Պ. Ասքուիթ պատասխանած է թէ այս պահուս ըլլալիք ո և է միջոց չպիտի կրնայ ծառայել հարցապնդողին հետապնդած նպատակին (ծափահարութիւններ)։ Այն ատեն Պ. Մէյըրն ըսած է թէ Պ. Ասքուիթ գիտէ որ անգլիական կառավարութիւնը հաւանութիւն յայտնած ըլլալով Լահէյի պայմանագրութեան, անգլիական կառավարութիւնը քաշուած է միջնորդելու։ Երեսփոխանը հասկցուցած է թէ այդպիսի միջնորդութիւն մը արդէօք անբարեկամական արարք մը պիտի նկատուի Իտալիոյ կողմէ։ Պ. Ասքուիթ պատասխանած է թէ կառավարութիւնը տեղեկութիւն չունի այդպիսի բանի մը։

⁂ Իտալացի երեսփոխան Պ. Պուօնանօ Բէզերապարկ ժամանելով յայտարարած է թէ Իտալիա Երբեակ Դաշնակցութենէն բաժնուելով Երբեակ Համաձայնութեան պիտի յարի։

⁂ Աւստրիոյ Երեսփ. Ժողովին մէջ վարչապետը պատասխանելով Ափրիկեան Տրիպոլսի մասին եղած զանազան հարցապնդումներուն, մերժած է դաշնակից Իտալիոյ վրայ եղած նախատական յարձակումները ընկերվարականներուն կողմէ։ Նախարարապետը յայտարարած է թէ աւստրեհունգարական կառավարութիւնը ասկէ առաջ Բ. Դրան բարեկամաբար միշտ խորհուրդ տուած է կարելի եղած զիջողութիւնները ընել Իտալիոյ։ Վարչապետը ցաւալի գտած է որ օսմ. նախորդ դահլիճը նկատի չէ առած այդ խորհուրդները, առանց կանխատեսելու կացութեան ծանր հանգամանքը։ Իտալիա Ափրիկեան Տրիպոլսի մէջ ունեցած շահերուն պաշտպանութիւնը վճռաբար ստանձնելով հասկցուցած է թէ միջնորդութիւն չընդունիր պատերազմէն առաջ։ Աւստրիական կառավարութիւնը պատերազմէն յետոյ ջանքեր ըրած է, խնդիրը լուծելու համար, սակայն արդիւնքի մը չեն յանգած անոնք։ Կառավարութիւնը յարմար ատենին դարձեալ պիտի միջնորդէ։ Պալքաններուն և Ադրիականի մէջ Աւստրիոյ ունեցած կարեւոր շահերուն պատճառաւ իտալական կառավարութիւնը բացորոշապէս յայտարարած է թէ Ադրիականի և Յոնիականի մէջ պատերազմական գործողութիւն չպիտի ընէ, Պալքաններու հաւասարակշռութիւնը չխանգարելու համար։ Հունգարական Երեսփ. Ժողովին մէջ ալ վարչապետը նոյնիմաստ յայտարարութիւններ ըրած է։

⁂ Ա. սենեկապետ Լութֆի պէյ առջի օր եպարքոսին բնակարանը երթալով օրուան կացութեան վրայ տեղեկութիւններ ստացաւ, Սուլթանին հաղորդելու համար։

⁂ Ձեռնհաս պաշտօնատունը հասած տեղեկագրի մը մէջ սա մանրամասնութիւնները կը տեսնուին Պէնկազիի գրաւման մասին.— Տրիպոլսի ռմբակոծութենէն յետոյ կը սպասուէր որ Իտալացիները Պէնկազի գային։ Ռմբակոծութենէն առաջ, ժողովրդեան իմաց տրուած էր իտալական մարտանաւերուն երեւումը։ Մեր պահակազօրքը և ժողովուրդը հաստատապէս մտադրած էին կատաղօրէն դիմադրելու, Իտալացիներուն ցամաք ելլելը արգիլելու համար։ Քաղաքին գրաւումը չէր անհաւանական մեզ, համոզուած ըլլալով որ Իտալացիները չպիտի կրնային դէպի ներսերը յառաջանալ։ Միայն այդ վճռով և կատարեալ հանդարտութեամբ սպասեցինք իտալացի ծովակալին վերջնագրին։ Զինուորները կ'աշխատէին ծովեզրը ամրացնել։ Բարձունքներուն վրայ բանակած էին երեսփոխան Եուսուֆ Շէֆթան պէյի կողմէ մարզուած կամաւորները և Շէյխ Սէնուսիի ղրկած մարդիկը։ Օդին դէշութեան պատճառաւ ցամաք զօրք հանելու գործը դժուարութեան մատնուած էր։ Սամպուքներ մեզի լուր կը բերէին թէ իտալական նաւատորմիղը կը մօտենար։ Ժողովուրդը գիտնալով որ Իտալացիները բազմամարդ թաղերուն վրայ կրակ կ'ընեն, կիները և տղաքը ապահով տեղ մը ղրկած էր։ Հրամանատարին գիտցուցով, լոյսերը չէին վառուած գիշերը, այնպէս որ քաղաքը մթութեան մէջ թաղուած էր արեւուն մայրամուտքէն յետոյ։ Օսմ. դրօշը կը ծածանէր զօրանոցին, մաքսատան և մաքրանոցին վրայ։ Գիշերային լռութիւնը կը խանգարուէր պահակախումբերու համաչափ քայլերով։ Ժէօն-Թիւրք Քօմիթէն բաւարար քանակութեամբ արմաւք և ուրիշ պաշար ղրկած էր ներսերը։ Սէնուսիները մեզի իմաց կուտային թշնամիին բոլոր շարժումները։ Եուսուֆ Շէֆթան պէյ, Մարթինի հրացանը ուսընդանուլ, կամաւորներու գունդերը կը մարզէր։ Վերջապէս հոկտ. 4ին առտուն, արշալոյսին, իտալական նաւատորմը տեսնուեցաւ հորիզոնին վրայ։ Հինգ օրէ ի վեր անձրեւոտ դէշ օդ մը կ'ընէր։ Ութը զրահաւորները կը յառաջանային ռազմական երկու կարգի վրայ։ Կէս օրէն յետոյ նաւակ մը իջեցուեցաւ։ Երկու իտալացի սպաներ, ճերմակ դրօշ պարզած, ցամաք ելան և հրամանատար Սուպհի պէյի ազդարարեցին անձնատուր ըլլալու, 14 ժամ պայմանաժամ տալով։ Հրամանատարը մերժողական պատասխան տուած ըլլալով սպաները մարտանաւ դարձան։ Յաջորդ օրը բուռն փոթորիկ մը կար։ Պետական պաշտօնատանց վրայ ուղղուած ռմբակոծութիւնը հետզհետէ սաստկացաւ։ Մեր թնդանօթները բնականաբար չէին կրնար պատասխանել։ Կամաւորները և Արաբները, որոնք լաւ պահուըտած էին, շատ քիչ վնասուեցան։ Մեր թնդանօթները բարձր կէտերուն վրայ զետեղուած էին։ Սպասեցինք որ նաւակները մեր թնդանօթներու հասողութեան մօտենան։ Մեր հրամանատարին մէկ հակիրճ հրամանով, կրակը սկսաւ տեղալ նաւակներուն վրայ, ուր մեծ շփոթութիւն տիրեց։ Թիակները խորտակուեցան և բազմաթիւ զինուորներ, սպաննուած կամ վիրաւոր, ծով ինկան։ Նաւակները ետ դարձան, հրաժարելով իրենց ծրագիրը գործադրելէ այդ օրը։ Ռմբակոծութիւնը հետզհետէ աւելի ուժգին կը դառնար։ Վեց ժամ տեւեց անընդհատ։ Քաղաքին մեծ մասը քանդուեցաւ։ Յաջորդ օրը, Արաբները մեզի իմաց տուին թէ Իտալացիները Ճիպուլիանայի մօտ ցամաք ելած էին, այնպէս որ ստիպուեցանք անոնց դէմ երթալ։ Իտալացիները այսպէս գրաւեցին քաղաքը։ Առաջին գործերնին եղաւ անթել հեռագրի կայան մը հաստատել։ Մեր դաշտային թնդանօթները քանդեցին հեռագրի գործիները, բազմաթիւ զինուորներ սպաննելով։ Բոլոր բարձունքները մեր կողմէ գրաւուած ըլլալով Իտալացիները չեն կրցած դէպի ներսերը յառաջանալ։ Երկրորդ յարձակման կը պատրաստուինք։ Իտալացիները Ճիպուլիանա ցամաք ելած առեննին Սէնուսիներու կողմէ յարձակում կրած և ծանր կորուստներ ունեցած են։

⁂ Եանեայէն հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ հելլենական կառավարութիւնը կ'ամրացնէ սահմանագլուխը և հելլէն զինուորներ կը համախմբուին Նարտայի կողմերը։

⁂ Հանգստեան կոչուած սպաներու հրամանին տակ գտնուող 4000 Եգիպտացիներ Պէնկազի հասած են առատ ռազմամթերքով ու պարէնով։ Օսմ. զինուորներուն կողմէ մեծ ուրախութեամբ ընդունուած են այդ ռազմիկները։

⁂ Հռոմէն ստացած հեռագրին համաձայն, Մաթէն կը հերքէ սա լուրը թէ այս ամիս չաւարտած, հաշտութիւն պիտի կնքուի։ Նոյն թերթը կը ծանուցանէ թէ պաշտօնական բանակցութեան չէ ձեռնարկուած տակաւին։ Պանքօ տի Ռօմայի ներկայացուցիչ մարքիզ մը վերջերս արտաքին գործոց նախարար Սան-Ճուլիանօ մարքիզին այցելելով յայտարարած է թէ Թուրքիոյ կողմէ արտօնուած է կէս-պաշտօնապէս հաշտութեան բանակցութիւններ կատարել։ Նախարարը մերժած է այդ առաջարկը, յայտարարելով թէ Իտալիա պաշտօնական առաջարկները միայն նկատի կ'առնէ։

⁂ Ֆիզանի երեսփոխան Ճամի պէյ, որ զինուորական է, իր կազմած կամաւորներու գունդով Տրիպոլսի զինուորական ուժին միացած է։

⁂ Զրոյց կը շրջի թէ Սելանիկի երեսփոխան Բահմի պէյ Տրիպոլիս հասած է։

⁂ Տրիպոլսի հրամանատար Նէշէթ պէյէն հաղորդած տեղեկութեանց համեմատ, օսմ. զինուորական ուժը յաջողութեամբ կը դիմադրէ։ Հետզհետէ օգնական ուժեր կը հասնին։ Կամաւորներուն մէջ կան նաեւ Թուրքեր և Ալպանացիներ։

⁂ Տրիպոլիէն Մալթայի ճամբով Օսմ. Լօյտի ղրկուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Պէնկազին առտուան ժամը 7էն մինչեւ կէս գիշեր ռմբակոծուած է իտալական ութը յածանաւերու և տասնմէկ թորփիլանաւերու կողմէ։ Քաղաքը հոկտ. 20ին անձնատուր եղած է։ Իտալացիները հոկտ. 19ին ցամաք ելած, սակայն բուռն ընդդիմութեան հանդիպած են Թուրքերուն և Արաբներուն կողմէ։ Իրիկուան, իտալական դրօշը պարզուած է։ Պիրքայի մէջ անգլ. հիւպատոսարանը և եկեղեցին մեծապէս վնասուած և 14 Անգլիացիներ սպաննուած են։

⁂ Ժուռնալ տը Սալօնիքի Հռոմի թղթակիցը կ'ըսէ թէ, տագնապալից կացութիւն մը կը տիրէ Իտալիոյ մէջ։ Նիւթական և տնտեսական խիստ ծանր տագնապ մը ծագած է։ Քանի մը գործարաններ փակուած ըլլալով հազարաւոր գործաւորներ բացը մնացած են։ Ընկերվարականները սպառնական դիրք մը կը բռնեն։ Ափրիկեան Տրիպոլսի մէջ Իտալացիներու հաւանական ձախողութիւններուն պատճառաւ ապստամբութենէ կը վախցուի։

⁂ Բօբօլօ Ռօմանօ հերքելէ յետոյ սա զրոյցը թէ Իտալիա պատերազմական գործողութիւններ պիտի կատարէ Արշիպեղագոսի մէջ, գիտել կուտայ որ իտալական կառավարութիւնը քաղաքական տեսակէտով չուզեր Ափրիկեան Տրիպոլսէն դուրս Արեւելքի ջուրերուն մէջ ռազմական գործողութիւններ ընել։ Զինուորական տեսակէտով ալ Իտալիա չուզեր իր ուժերը ցրուել, մանաւանդ որ Տրիպոլսի և Պէնկազիի գրաւումը չէ վերջացած տակաւին։ Իտալական կառավարութիւնը կը խորհի իր գրաւումը հաստատ հիմերու վրայ դնել թէ՛ ծովեզերքներու վրայ և թէ ներսերը։

⁂ Ստանայի ծովեզերքներուն մօտ իտալական մարտանաւեր տեսնուած են։

⁂ Իտալական քանի մը մարտանաւեր անցած են Բրէվէզայի առջեւէն, առանց յարձակելու ամրոցներուն վրայ։

⁂ Եգիպտոսի մէջ հետզհետէ կը սաստկանայ իտալական ապրանքներու դէմ մղուած պօյքօթը։

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊ

Նիւթական Նախարարութիւնը կը զեկուցանէ թէ Միթիլլի պանքան իր վճարումները դադրեցուցած է սա պատճառաւ որ 61000 ոսկիի պահանջ մը չէ կրցած գանձել և պատերազմի պատճառաւ արհեստական ու առեւտրական գործառնութիւնները կայուն հանգամանք մը առած են։ Նիւթական Նախարարութիւնը կ'ըսէ թէ մայրաքաղաքիս տնտեսական կացութիւնը վրդովիչ հանգամանք մը չունի։

⁂ Միթիլլի պանքային տնօրէն Կ. Կալբէ առջի օր հանրօգուտ շինութեանց պաշտօնատունը երթալով հարկ եղած բացատրութիւնները տուաւ։ Պանքային 15 օր պայմանաժամ տրուած է իր վճարումները ընելու համար, որով սնանկ չպիտի հռչակուի։ Աղեքսանդրիոյ մեծահարուստ յոյն սեղանաւոր Պ. Զէրիւտաքի պատճառ եղած է որ պանքան վնասներ կրէ և դժուարին կացութեան մատնուի։ Կ'ըսուի թէ Միթիլլի պանքան Աթէնքի պանքային հետ պիտի ձուլուի։ Երկրագործական Պանքան, որ աւանդ դրամ ունի այդ պանքային մօտ, ետ չէ առած։ Պ. Զարիֆի քաշած է հոն ունեցած 6000 ոսկիի դրամը, հակառակ նոյն Պանքայի Վարչական Խորհուրդին նախագահը ըլլալուն։ Ցանայ հիւանդանոցի հոգաբարձութիւնն ալ 3500 ոսկիի աւանդը քաշած է։

⁂ Սխալ է թէ մեծ տէրութեանց դեսպաններէն ոմանք մօրատօրիօմ առաջարկած ըլլան, տնտեսական տագնապին առաջքը առնելու համար։

ՄԵՏՐԱՊՕԼԻՏԻ ՄԸ ՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ

Ներքին գործոց նախարարը առջի օր դարձեալ խիստ հրամաններ տուաւ Մանասթըրի կուսակալին, Կրէվէնայի մետրապոլիտին սպանիչները ձերբակալելու համար։ Այս սպանութեան առթիւ յոյն երեսփոխաններու հարցապնդումին պիտի պատասխանէ Ներքին գործոց նախարարը Երեսփ. Ժողովի շաբաթ օրուան նիստին մէջ։ Ուլահ ծերակուտական Պչարա էֆ. և ուլահ երեսփոխան Միչէ էֆ. յոյն օրագրի մը յայտարարած են թէ Կրէվէնայի մետրապոլիտին սպանութիւնը արդիւնք չէ ուլահ բրօբականտին։

ՖԱՒԻՏ ՊԷՅԻ ԱՔՍՈՐՈՒՄԸ

Համիտի նախկին սենեկապետներէն Ֆաւիտ պէյ թէեւ Միթիլլի պիտի աքսորուէր, նախապէս տրուած որոշման մը համաձայն, սակայն նկատելով որ անկարելի է օսմ. շոգենաւով Միթիլլի ղրկել զայն, իտալեւթուրք պատերազմին պատճառաւ, որոշուած է Սեւ Ծովու քաղաքներէն մէկը աքսորել։

⁂ Ֆաւիտ պէյի ծառան, Շէրէֆէտտին, ոստիկանութեան կողմէ հարցաքննուեցաւ առջի օր։

ՊԱՆԴՈՒԿ-ՃԱՇԱՐԱՆ-ՍՐՃԱՐԱՆ
ՕՍՄԱՆԻԷ

Ներսէս էֆ. Փափազեան, որ վերջերս Գալաթիա Եիւքսէք Գալտըրըմի վրայ մեծ պանդոկ մը բացած էր Օսմանիէ անունով և անոր կից մաքուր ու կանոնաւոր սրճարան մը, իր պանդոկի յաճախորդներուն համար, այս անգամ քաջալերուած ամէն կողմէ գտած համակիր ընդունելութենէն, ձեռնարկած է Օսմանիէ պանդոկին կից նոր շէնքի մը մէջ բանալու ճաշարան մը, որուն կահաւորման սկսած է արդէն։ Օսմանիէ պանդոկին տէրը՝ իր այս վերջին ձեռնարկով կատարելապէս գոհ պիտի թողու իր պանդոկի յաճախորդները, քանի որ նոր ճաշարանին սկզբունքը պիտի ըլլայ՝ մաքուր և ընտիր կերակուրներ տալ և յետոյ խոհարարութիւնը յանձնուած է արհեստին մէջ վարպետ անձի մը։

ՎԱՐՁՈՒ

Օրթաքէօյ, գեղատեսիլ դիրքի մը վրայ կառուցուած ընդարձակ տան մը մէջ վարձու կը տրուին մէկ կամ երկու հանգստաւէտ սենեակ։ Առողջարար օդ և ծովահայեաց տեսարան։ Դիմել Արեւելքի խմբագրութեան։

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԹԵՐԹՕՆԸ 186

ԱՊՏԻՒԼ ՀԱՄԻՏ ԵՒ ՇԵՐԼՕՔ ՀՈԼՄՍ

ՀԵՂԻՆԱԿ՝ ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ

ԵՐՐՈՐԴ ՄԱՍ
ԴԷՊԻ ԱՆԿՈՒՄ

ԳԼՈՒԽ Բ.
ԿԱԽԱՐԴԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

— Պիտի հասնի՞ն ու պիտի բռնեն փախստականները, բայց ո՞ւր են այդ ետեւէն վազողները, գոչեց Ապտիւլ Համիտ յուզուած ձայնով մը։

— Այո՛, փախստականներուն ետեւէն կը հալածեն և կամաց կամաց անոնց կը մօտենան, ու փախստականները չեն կասկածիր թէ իրենց ետեւէն եկողներ կան... իրենց ընթացքը կը դանդաղեցնեն... ահա՛ միւսները մօտեցան, մօտեցան...

Կախարդը կրկին գետին տապալեցաւ, ճակատը տախտակամածին զարնելով ու անշարժ մնաց։

Ապտիւլ Համիտ տհաճութեան շարժում մը ըրաւ.

— Այս մարդը պարզապէս կա՛մ կը զառանցէ և կամ զիս խաբել կ'ուզէ, ըսաւ ինքնիրեն, ո՞վ պիտի հալածէ փախստականները անապատին մէջ... խորամանկ ծերուկը ինծի հաճելի ըլլալու համար միտքէն առասպելներ կը հնարէ...

Էպիւլ Հիւտա գլուխը վեր առաւ և աչքերը բացաւ.

— Վեհափառ տէ՛ր, գոհ մնացի՞ք ոգիներու պատասխաններէն, հարցուց։

— Այդ ոգիներուն պատասխանները քեզ սուղի պիտի նստին, գոչեց բռնաւորը սրտմտած շեշտով մը, կը կարծես որ այդ խաբեբայութիւններուդ հաւա՞տք կ'ընծայեմ... բայց արդէն առաջուց ըսէ որ եթէ ըսածներդ չհաստատուին՝ այս անգամ քու արժանի պատիժդ պիտի գտնես... ուստի պատրաստուէ՛։

— Վեհափառ տէր, գերագոյն ոգիները չեմ կարծեր որ սուտ խօսին, պատասխանեց ծերուկը խոնարհ՝ բայց հաստատուն ձայնով մը և եթէ նոյնիսկ իրենց խօսքերուն ճշմարտութիւնը կարելի չըլլայ հաստատել, ես պատրաստ եմ ոգիներու սիրոյն ձեր յարմար տեսած պատիժը կրել անտրտունջ։

Ապտիւլ Համիտ, առանց պատասխանելու, բարկութեամբ գլուխը անդին դարձուց, մինչ Էպիւլ Հիւտա ողորմելի դէմքով մը ծունկի եկած, անշարժ կը մնար։

Յանկարծ դուռը զարնուեցաւ և Իզզէթ փաշա ներս մտաւ։ Քարտուղարին դէմքը կը ճառագայթէր և յայտնի էր որ աղէկ լուր մը կը բերէր։ Բռնաւորը իր թափանցող աչքերովը իսկոյն հասկցաւ ասիկա և զուարթ ձայնով մը հարցուց.

— Ի՞նչ կայ տեսնենք։

— Հեռագիր մը ստացայ այս միջոցիս Սամի պէյէն, որ ինչպէս յայտնի է, ձեր վեհափառութեան, չորս աքսորեալները փոխադրող շոգենաւին մէջ կը գտնուէր հսկողութիւն կատարելու համար, ըսաւ քարտուղարը։

— Ի՞նչ հեռագիր է, կարդա՛ նայինք։

Իզզէթ փաշա իր ձեռքը գտնուած թուղթը բացաւ և հետեւեալը կարդաց.

«Սուէզի ջրանցքէն անցած միջոցնուս, գիշեր ատեն, երբ շոգենաւին մէջ ամէն մարդ քնացած էր, չորս աքսորեալները յաջողեցան փախչիլ, Բորթ-Սայիտէն, նաւապետին թոյլտուութեամբ, շոգենաւին մէջ մտնող հինգ անձերու օժանդակութեամբ։ Մանր կասկածներ կան Օսման նաւապետի մեղսակցութեան մասին։ Ես, պարտ համարեցի Սուէզ հասնելնուս պէս զինուած օժանդակներու խումբ մը կազմել և փախստականներուն ետեւէն իյնալ և կը յուսամ որ շնորհիւ Աստուծոյ և վեհափառ Սուլթանին պիտի յաջողիմ զիրենք գտնել ու ձերբակալել։ Երբ այս հեռագիրս Պոլիս հասնի, ես արդէն ճամբայ ելած և գուցէ նպատակիս հասած կ'ըլլամ։»

Այս հեռագրին ընթերցումը խորին ազդեցութիւն մը ըրաւ Ապտիւլ Համիտի վրայ որուն աչքերը ուրախութենէ շողալ սկսան։ Յանկարծ նշմարեց ծերունի կախարդը որուն դէմքը նոյնպէս յաղթականօրէն կը ճառագայթէր։

— Արդէն ես այդ հեռագրին պարունակութիւնը գիտէի, ըսաւ Ապտիւլ Համիտ խօսքը իր սիրական քարտուղարին ուղղելով գոհունակ դէմքով մը՝ նոյնիսկ այդ հեռագրին մէջ չեղած մանրամասնութիւններն ալ գիտեմ...։

— Ճշմարիտ, վեհափառ տէր, զիս չափազանց կը զարմացնէք, պատասխանեց Իզզէթ փաշա, որովհետեւ հեռագիրը ճիշդ այս վայրկեանիս հասաւ և ես ալ փութացի անմիջապէս ձեր վեհափառութեան մատուցանել։

— Իմ տեղեկութիւններս հեռագրի միջոցաւ չեն հասած, շարունակեց բռնաւորը որ խիստ լաւ տրամադրութեան մը մէջ կը գտնուէր, այլ գերմարդկային միջոցներով։

— Վեհափառ տէր, ներեցէ՛ք որ խոստովանիմ թէ ձեր ըսածները չեմ ըմբռներ։

— Եւ սակայն շատ պարզ են ըսածներս, ինչ որ այդ հեռագիրը կը հաղորդէ, մանրամասնօրէն պատմեց ինծի։

— Զարմանալի՜ բան, գոչեց քարտուղարը։

— Այո՛, և անոնք որ իր կարողութեան վրայ հաւատք չունին ու կը ծաղրեն զինքը կամ խաբեբայի մը տեղ կը դնեն, թող ամօթահար մնան, որովհետեւ նորէն կը կրկնեմ Էպիւլ Հիւտա ո՛չ թէ միայն աքսորեալներուն հետապնդուած ըլլալը ըսաւ, այլ նոյնիսկ հաւաստեց թէ Սամի պէյ անոնց քով հասած ու ձերբակալած է զանոնք... այնպէ՛ս չէ Շէյխ Էպիւլ Հիւտա, աւելցուց Ապտիւլ Համիտ դէպի ծերունի գուշակը դառնալով։

Կախարդը ուրախ ու զուարթ դէմքով մը մօտեցաւ իր տիրոջ, մինչեւ գետին խոնարհութիւն մը ըրաւ և ըսաւ.

— Ես այս յայտնութիւններուն մէջ և է արժանիք մը չունիմ պարզապէս երկնային ոգիներուն և ձեր բարձր վեհափառութեան միջեւ միջնորդի մը դերը կը կատարեմ...

Եւ ես ալ քու միջնորդչէքդ առատօրէն պիտի վճարեմ, պատասխանեց բռնաւորը թեթեւ մը ժպտելով...

— Աստուած ձեզի երկար կեանք պարգեւէ։

(Շարունակելի)

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԽԱՌՆ ԺՈՂՈՎԸ

Պատր. Տեղապահ Սրբազանը ապաքինած ըլլալով՝ որովհետեւ այսօր շնորհաւորութեան այցելութեան պիտի երթար Բարձր. Մեծ-Եպարքոսին, ժողովը պայման գատեց որ Նորին Սրբազնութեան հետ ընկերանան կրօ. ժողովէն Տ. Յովհաննէս Ս. Աքթեպլեան, Արշարունի և Քաղ. ժողովոյ Ատենապետ Գէորգ էֆ. Ասլանեան։ Բ. Մարուքեանը ըստ որոշման Ազգ. Ընդհ. ժողովոյ յանձնարարած էր Ազգ. Սահմանադրութեան տրամադրութեան համաձայն ձեռնարկել Կ. Պոլսոյ Պատրիարքական ընտրութեան նախապատրաստութեանց, և լրացնելէ յետոյ՝ զանոնք յայտագրել կատարուելու համար ընտրութիւնը։ Ժողովը այս յանձնարարութեան համաձայն յանձնեց իր Ս. Նախագահին և Կրօն. ժողովոյ ըստ օրինի Եկեղեցական համագումար ժողովը հրաւիրել ի նիստ՝ ընտրելեաց ցուցակին պատրաստութեան համար, և ապա հաղորդել զայն։ Քաղաքական ժողովոյ կանոնական հնգանուն ցանկը կազմելու և ներկայացնելու համար Ազգ. ժողովոյ։ Գ. Պատր. Տեղապահ Ս. Հայրը նախորդ նիստի որոշման համաձայն կարեւոր դէկուցումները ըրած էր պատկանեալ վիճակներուն՝ որպէս զի փութացնեն պատգամաւորաց ընտրութիւնը, ինչպէս նաև ընտրելիներ նշանակած էր այն մէկ քանի վիճակներուն համար, որոնց նիւթական պատճառաւ անկարող կը գտային զիրենք պատգամաւոր ղրկելու՝ ժողովը ուշադրութեան առաւ այն ցուցակը և իր հաւանութիւնը յայտնեց և յանձնեց կրկին Նախագահ Սրբազան Հօր ըստ այնմ կարեւոր դէկուցումը ընելու համար՝ որոնց որ անկ է։ Դ. Ժողովը ուշադրութեան առաւ Երուսաղէմի Միաբանական կանոնագրին երկու ծրագրերը, որոնք նախապէս պատրաստուած էին և կարծիքներու փոխանակութենէ ետք՝ արժան գտաւ Պատր. Տեղապահ Ս. Հօր նախագահութեամբ իր մէջէն մասնախումբ մը կազմել և անոր յանձնել քննել այս կրկին ծրագրերը, և կարեւոր բարեփոխութիւնները ու յաւելուածները սահմանելով տեղեկագրել ժողովին։ Այս առթիւ ժողովը նոյն մասնախմբին յանձնեց նաև քննել Երուսաղէմի մատակարարութեան առթիւ առաջադրուած Ելեւմտից Հոգաբարձութեան պաշտօնին ու պարտաւորութեանց մասին ծրագրուած հրահանգը։ Այս մասնախմբին անդամ կարգուեցան Յովհաննէսեան և Արշարունի սրբազաններ ու Վահան Փափազեան և Լեւոն Ցէմիրճիպաշեան էֆ.ները։

ԱԶԳ. ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎ.

Ազգային Ընդհանուր Ժողովոյ Նոր շրջանի (1911-1912) ԺԵ. Նիստը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ ուրբաթ 14 հոկտեմբեր, եւ միջօրէի ժամը 1ուկէսին (Ը. Ե.) Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ։ Օրակարգն է.— 1.— Ընտրութիւն պատգամաւորի, ամենայն Հայոց Հայրապետի՝ ընտրութեան մասնակցելու համար (Շարունակութիւն)։ 2.— Տեղեկագիր Նախաձեռնութեան Դիւանի ի մասին Եկեղեցական Երեսփոխանաց ընտրութեան։ 3.— Խնդիր Եսանէգքուի։ 4.— Տեղեկագիր Ատենապետաց դիւանի, ի մասին Թրքահայոց կողմէ ամենայն Հայոց Հայրապետութեան մասնակցելի գրին։

ՏԵՂԱՊԱՀԻՆ ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

Խառն Ժողովի կողմէ կարգուած պատուիրակութեան հետ երէկ իրիկուան կողմ Տեղապահը այցելեց Բ. Դուռ, բայց եպարքոսը Նախարարաց Խորհուրդի մէջ գտնուելով, դատական նախարարը ընդունեց հիւրերը։ Տեղապահը իր շնորհաւորութիւնները յայտնելէ յետոյ, յաջորդաբար խօսեցաւ զինուորագրութեան, կրթական, Բերայի գերեզմանատան, Հասան Պէյլի եկեղեցիի շինութեան, Հայաստանի մէջ գործուած ոճիրներու, և հայրենակ դառնողներու ապահովութեան խնդիրներուն վրայ։ Նախարարը այս ամէնը նօթագրելէ յետոյ, խոստացաւ վարչապետին և ներքին գործոց նախարարին նկատառման յանձնել։

ՆՇԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Անցեալ կիրակի օր Ենիմահալլէի (Վերին մասը) մէջ տեղի ունեցաւ Օր. Սաթենիկ Զարդհանէլեանի նշանախօսութիւնը Կարապետ էֆ. Տէր-Յակոբեանի հետ, երկու կողմի ազգականներու և բարեկամներու ներկայութեամբ։

ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

(Դ. ՏԱՐԻ) (ՆԻՍՏ 6)

ԶԻՆՈՒՈՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՕՐԷՆՔԻՆ Բ. ԸՆԹԵՐՑՈՒՄԸ

ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՆԵՐ Կ'ԱՌԱՋԱՐԿԵՆ ԶԻՆՈՒՈՐ. ԾԱՌԱՅՈՒԹԻՒՆԸ

25էն 20ի զեղչել

Նիստը բացուեցաւ ժամը 10ին։ Կը նախագահէր Ահմէտ Րիզա պէյ։ Վարչապետական մէկ քանի թէզքէրէներու ընթերցումէն ետք, ժողովը անցաւ օրակարգին։

Եւ զինուորագրութեան նոր օրէնքին Բ. ընթերցմանը սկսաւ ժողովը։

Յօդ. 1.— Բոլոր օսմանցիները պարտաւոր են ներկայ օրէնքով որոշուած զինուորական ծառայութիւնը կատարել։

Հօճա Ահմէտ Մահիր առաջարկեց որ Սուլթանին կողմէ յարմար դատուելիք եղանակով միայն զինուորական ծառայութեան ենթարկել կայսերազուն իշխաններն ու Մէքքէի և Մէտինէի բնակիչները, և այս վերջիններուն համար զինուորական ծառայութիւնը առայժմ պարտաւորիչ չի դարձնել քաղաքական նկատումներով։

Սիւլէյման պէյ (զինուորկ. յանձնաժողովէն) համամիտ գտնուեցաւ այս առաջարկութեան, նոյնպէս պատերազմ. նախարարութեան ներկայացուցիչը՝ Բեամիլ էֆ.։

Սըտզը պէյ ընդհակառակը կարծիք յայտնեց թէ՝ եթէ այս առաջարկը ընդունուի, անոր գործադրութեան մէջ կրնան անպատեհութիւններ առաջ գալ։

— Որոշուեցաւ Մահիր էֆ.ի առաջարկը յղել զինուորկ. յանձնաժողովին։

Յօդ. 2.— Ամէն անձ մարդահամարի տումարին մէջ արձանագրուած իր ծնունդի թուականին համաձայն 20րդ տարին թեւակոխելէ ետք առաջին տարուան մարտին իր զինուորական տարիքը կը մանէ ու կենթարկուի զինուորական գործողութեան։ Օրինակի համար, 1305ի մէջ ծնած մէկը 1326ի մարտ 1ին զինուորական տարիք մտած կ'ըլլայ և իր զինուորական ծառայութիւնը կը սկսի նոյն տարուան սեպտեմբերի սկիզբէն։

Ընդունուեցաւ առանց վիճաբանութեան։

Յօդ. 3.— Ցամաքային զինուորներու համար զինուորական ծառայութեան տեւողութիւնը 25 տարի է։ Այս տեւողութեան առաջին տարուան սեպտեմբերէն սկսեալ 3 տարին կը նկատուի գործօն (մուվազզաֆ), 6 տարին Ա. կարգի պահեստի (իհթիյաթ), 2 տարին՝ Բ. կարգի պահեստի (րէտիֆ) և 6ուկէս տարին երկրապահ (մուստահֆըզ)։ Նաւազօրաց զինուորներու գործօն ծառայութիւնը 5 տարի է, իհթիյաթը՝ 4 և րէտիֆը՝ 6, իսկ 3 տարուան պահեստի ծառայութենէն և երկրապահ զինուորութենէն զերծ են։

Վամիլաքա էֆ. առաջարկեց գործօն ծառայութիւնը երկու տարուան իջեցնել։ Այս առաջարկը նկատի չառնուեցաւ։

Մէհմէտ Էմին պէյ (Դոնեա) յարմար կը տեսնէ զինուորական ծառայութիւնը 24 տարի շրջանէն սկսիլ, որովհետեւ 21ը ուսման տարիք է։

Պուչօ էֆ. թէեւ ուզեց խօսիլ, բայց նախագահը արգիլեց, առարկելով թէ՝ օրինագծի մը Բ. ընթերցման ատեն միայն թագրիրով մը կարելի է դիտողութիւններ ներկայացնել։

Հօճա Վէհպի, Սըտզը և Հօճա Մէհմէտ պահանջեցին որ զինուորական ծառայութիւնը 25էն՝ 20ի զեղչուի։ Որովհետեւ ըսին օսմանցի մը զինուորութենէ դուրս քաղաքացիական ուրիշ պարտականութիւններ և զբաղումներ ալ ունի, սերընդագործութիւն, առեւտուր, արհեստներ եւայլն. որոնք անպայման պիտի տուժեն, եթէ մէկը 20 տարի չորսունակ մէկ օրէն միւսը զէնքի տակ կանչուելու վտանգին տակ գտնուի։

Պատերազմ. նախարարութեան ներկայացուցիչը՝ Բեամիլ պէյ, պատասխանելով ըսաւ թէ՝ զինուոր մը միայն երեք տարի զէնքի տակ կը մնայ, իսկ իհթիյաթի, րէտիֆի և մուսթահֆըզի ծառայութիւնները պատահական զինուորութիւն կը կրեն միայն։

Իսմայիլ պէյ (Կիւմիւլճինէ) ըսաւ թէ՝ զինուոր. ծառայութիւնը երկար ըլլալով երկիրը աւելի լաւ պաշտպանուած ըլլալ կը կարծուի, առանց մտածելու որ բազմաթիւ ընտանիքներ կը փճանան, հազարաւոր օճախներ կը մարին այս կերպով։ Եթէ ոչ-իսլամները կրցած են վաճառականութեան և արհեստներու մէջ յառաջդիմել, պատճառը այն է որ զինուորական ծառայութենէ զերծ էին և ժամանակ կը գտնէին այդ գործերով պարապելու։ Րէտիֆներու ծառայութիւնը գործօն ծառայութենէն աւելի ծանր է. որովհետեւ երեք տարուան համար զէնքի տակ մնացող մը առաջուընէ տեղեկութիւն կ'ունենայ և իր գործերը ըստ այնմ կը կարգադրէ. մինչդեռ րէտիֆ մը միշտ զէնքի տակ կանչուելու վախը ունի, ո՛չ տեւական գործով մը կրնայ զբաղիլ, ոչ ալ ժամանակ կ'ունենայ իր գործերը կանոնաւորելու։ Այսպէս պարզ մարզանքի համար հունձքի ու կալի ատեն գիւղացիները զէնքի տակ կ'առնուին, թէ անոնք կը փճանան և թէ անոնց ընտանիքները։ Հազարաւոր ընտանիքներ մուրալու՝ ստիպուած են անոր երեսէն։ Միայն զինուորութիւնով չէ որ կը զարգանայ երկիրը, այլ ժողովրդային բարօրութեան, անոր տնտեսական զարգացման շնորհիւ։ Ձեզմէ ամէն մէկը՝ նաւ լաւ գիտէ որ ելմտական գանձը պարապ է այսօր և ստիպուած ենք փոխառութիւններով հոգալ բանակին պէտքերը։ Փորձը ցոյց տուաւ որ ծախսուած միլիոնները ոչ մէկ օգուտ ունեցան, որովհետեւ զինուորական ուժէն աւելի կարեւոր է քաղաքական ազդեցութիւնը. իսկ այդ ազդեցութիւնը տնտեսական զարգացումով միայն ձեռք կը բերուի։ Անցեալ նստաշրջանին մէջ հոս արտասանուած գրգռիչ ու անհիմն խօսքերէն խաբուելով ձայն չկրցանք հանել և նոյնիսկ որոշեցինք 1-1ուկէս տարի զինուոր. ծառայութիւն կատարել տալ բարձր. վարժարաններու մէջ իրենց կեանքը մաշեցուցած երիտասարդներուն։ Այս տարի աւելի լաւ պիտի մտածենք, եւ պիտի առաջարկեմ նոյնիսկ որ րէտիֆներու ծառայութիւնն ալ զեղչուի։

Իսմ. Հագգը փաշա նոյն իսկ 25 տարին անբաւական նկատեց, քանի որ Ափր. Տրիպոլսոյ խնդիրը ունինք, ըսաւ, մեր աչքին առջեւ. ուրիշ խնդիր ալ, աւելցուց, ես անձնապէս 10ը տարուան զեղչուելուն ալ համամիտ եմ։

Համտի պէյ (Փրիշթինա) և Սապրի էֆ. (Թօքաթ) ի նպաստ 20 տարի զեղչուելուն արտայայտուեցան։

Պօչօ խօսք առնելով ըսաւ թէ՝ քանի որ միայն թագրիրի տուողներուն խօսք պիտի տրուի, քանի որ այս է եղեր օրէնքը, ես ալ կեցցէ՛ օրէնքը կ'ըսեմ և թագրիր մը կը ներկայացնեմ որպէսզի կարենամ խօսիլ։ Ցետոյ անցնելով բուն խնդրին, իհթիյաթի ծառայութեան վրայ, ըսաւ թէ ոչ ոք խօսեցաւ մինչեւ հիմա. եթէ իհթիյաթը գործօն ծառայութեան մաս կը կազմէ, գործօն ծառայութեան տեւողութիւնը 9 տարուան բարձրացած կ'ըլլայ. իսկ եթէ րէտիֆի մաս կը կազմէ. րէտիֆութիւնն է ուրեմն որ 15 տարի կը տեւէ։ Ինչպէս կ'ըլլայ որ 42 տարեկան եղող տեղակալ մը կը կը հանէք իր պաշտօնէն և միւս կողմէ 45 տարեկան զինուորը կ'ընդունիք։ Ես նոյն իսկ 3 տարուան գործօն ծառայութիւնը շատ կը գտնեմ, ըստ ոմանց 25 և ըստ ոմանց 35 միլիոն բնակիչ ունեցող երկրի մը մէջ ուր մօտ 10 միլիոն հոգի մարդահամարի չեն ենթարկուած. երկու տարուան գործօն ծառայութիւնով ալ կարելի է 300,000 հոգինոց նիզամիէ բանակ մը կազմել, մանաւանդ որ մինչեւ հիմա միայն թուրքերը զինուոր կ'ըլլային. իսկ այսուհետեւ բոլոր օսմանցիները զինուորական ծառայութեան ենթակայ են։ Թուրք ցեղը փճացաւ զինուորական ծառայութեան երեսէն. սակայն կ'ըսեմ օսմանցի երեսփոխանի հանգամանքով։ Ես չեմ ուզեր որ թուրքերը փճանան, անոնք պէտք են մեզի, որովհետեւ անոնք են պետութեան գլխաւոր տարրը։ Եթէ անոնք փճանան, երկիրը կը կործանի ու մենք ալ քիչ շատ կը վնասուինք։

Քէմալ պէյ ըսաւ որ իհթիյաթի և րէտիֆի տեւողութիւնը կարելի չէ զեղչել։ Միայն կարելի է մուսթահֆըզութեան տեւողութիւնները 7 տարիէն 2 տարուան զեղչել։

Զօհրապ.— Զինուորական իշխանութեան կողմէ ղրկուած պաշտօնական մասնագիտութիւնը կը յարգենք. սակայն մասնագիտութենէն վեր կայ տրամաբանութիւն։ Սահմանադրութենէն ետք ոչ-իսլամները զինուոր առնուեցան և զինուորներու թիւը հարիւրին 25 աւելցաւ։ Տրամաբանութիւնը կը պահանջէր որ գոնէ զինուորական տեւողութիւնը հարիւրին 25 համեմատութեամբ զեղչել և 20 տարուան նախկին տեւողութիւնը 15ի իջեցնել։ Մենք, պատերազմ անունը կուտանք՝ մարդ սպաննելուն. սակայն բուն պատերազմը տնտեսական պատերազմն է և ով որ չի յաջողիր տնտես. պատերազմին մէջ, անիկա կը կորսուի։ Ընկերներս խօսեցան ժողովուրդին տկարացումին վրայ. ըսել է որ մեզ կործանող ներքին բան մը կայ։ Դուք, մասնաւորապէս Թուրք երեսփոխանները չեն մտածեր որ իրենց Թուրք ընտրողները կը նուազին. ահաւասիկ ձեր առջեւ մեծ վտանգ մը։ Մեր երկրին մէջ ծուլութիւն մը, անգործութիւն մը կայ, որովհետեւ օսմանցիները զինուորութենէ զատ ուրիշ բանի վրայ չեն մտածեր։ Դուք արհեստները քաջալերելու համար օրէնք կը շինէք. զո՞վ պիտի քաջալերէք։ Կ'ըսեն թէ Թուրք տարրը արհեստի և վաճառականութեան յարմար չէ, ո՛վ ըսաւ. խեղճերը զինուորութենէ գլուխ առած չունին։ Ես կ'առաջարկեմ որ զինուորական տեւողութիւնը մնայ իր նախորդ վիճակին մէջ և 25 տարուան չի բարձրացուի (ծափեր)։

Ենգարէլի երեսփոխան Թալաթ պէյ որ 25 տարուան համամիտ էր. Զօհրապի այս խօսքերուն վրայ, ըսաւ թէ ինքն ալ համամիտ է որ 20 տարուան զեղչուի զինուոր. ծառայութիւնը։

Իսմ. Հագգը փաշա (զինուորկ. յանձնաժողովէն) առաջարկեց էնճիւմէն ղրկել այս խնդիրը։

Ժողովը այս յօդուածը ղրկեց զինուորական յանձնաժողովին և կէս օրուան դադար տրուեցաւ։

Նիստը բացուեցաւ ժամը 2ին և կարդացուեցաւ զինուորագր. օրէնքին Դ.րդ յօդուածը, որով ծովային զինուորներու ծառայութեան շրջանը 4 տարի կ'որոշուէր։

Արթաս և Պօչօ էֆ.ները առաջարկեցին գոնէ 4 տարուան զեղչել։ Այս առաջարկը նկատի առնուելով որոշուեցաւ Դ. յօդուածին վիճաբանութիւնը յետաձգել և այդ առթիւ լսել ծովային նախարարութեան կողմէ ղրկուելիք մասնագէտ պաշտօնի մը կարծիքը։

Ե. յօդուածն ալ նոյնութեամբ ընդունուեցաւ։

Զ.րդ յօդուածին մէկ քանի հատուածները ընդունուեցան։ Իսկ նոյն յօդուածին 5րդ. հատուածը որ կը խօսէր ոչ-իսլամ բարձր. վարժարաններուն զինուորութենէ զերծ մնալու վրայ, Վարդգէսի և Պօչօի առաջարկութեան վրայ յետաձգուեցաւ, որպէսզի այդ մասին կրթ. նախարարին կարծիքը լսուի. քանի որ ինչպէս յայտարարեց Պօչօ, քրիստոնեայ հոգեւոր պետերը ի մէջ այլոց այս խնդրի մասին ևս բանակցութեան մէջ են կառավարութեան հետ։

Զ.րդ յօդուածին միւս մասերը նոյնութեամբ ընդունելով, նիստը փակուեցաւ ժամը 4ին։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ՇՈՒՐՋԸ

Զրոյց կը շրջի թէ իտալական կառավարութեան կողմէ Գերմանիոյ ծանուցագիր մը տրուած է Բ. Դրան յանձնուելու համար։ Այդ ծանուցագրին մէջ Իտալիա կարգ մը պայմաններ առաջարկած է։

⁂ Իտալացիները դարձեալ զինուոր հանած են Տէրնէի և Թոպրուքի մէջ։ Մինչեւ հիմա 17,000 զինուորներ ցամաք ելած են։

⁂ Իտալական կառավարութիւնը մերժած է այն առաջարկը, որով կ'ուզուի Լահէի իրաւարարական ատեանին յանձնել Ափրիկեան Տրիպոլսի խնդրին կարգադրութիւնը։

⁂ Մեծ տէրութեանց որոշումով, Գերմանիոյ հարկ եղած դիմումները պիտի ընէ Հռոմի եւ Կ. Պոլսոյ դեսպաններուն մօտ։

⁂ Բարիզէն հաւաստի աղբիւրէ կը ծանուցուի թէ իտալական կառավարութիւնը չէ ընդունած գերման կառավարութեան կողմէ եղած նոր միջնորդութիւնը պատերազմին վերջ տալու համար։ Հռոմի կառավարութիւնը յայտարարած է թէ օսմ. կառավարութիւնը պէտք է ուղղակի բանակցութեան մտնէ իր հետ։

⁂ Վիեննական թերթերը կ'ըսեն թէ Իտալացիները յառանուն դժուարութեանց կը հանդիպին Ափ. Տրիպոլսի մէջ, ուր 20000 զինուոր ունին։ Իտալական հեծելազօրք չէ ղրկուած դեռ։

⁂ Իտալական զրահաւորները դարձեալ այս օրերս տեսնուած են Արշիպեղագոսի մէջ։

⁂ Պէնկազիի մէջ Սէիտ Իտրիսի բարձունքէն օսմ. զինուորները Իտալացիներուն վրայ յարձակում գործելով արգիլած են ցամաք ելլելը։ Բայց Իտալացիները յաջողած են զինուոր հանել Պէնկազիի արեւմտեան կողմը։

⁂ Հին րէժիմի պաշտօնատարներէն Տրիպոլիս աքսորուածները Պօլիս պիտի գան նահանգին վարչական պաշտօնեաներուն հետ։

⁂ Նախարարաց Խորհուրդը երէկ զբաղեցաւ Ափրիկեան Տրիպոլսի խնդրով։

⁂ Բ. Դուռ հասած հեռագիրներ կը հաւաստեն թէ 4000 հոգիէ աւելի զոհ տուած են Իտալացիները։ Օսմանցիներն ալ բաւական կորուստ ունին։

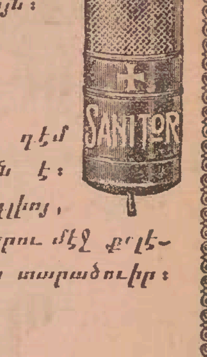

ՍԱՆԻԹՕՐ

ԲՈԼՈՐ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ ԵՒ ՄԱՍՆԱՒՈՐԱԲԱՐ ԽՈԼԷՐԱՅԻ ԴԷՄ

ԶՕՐԱՒՈՐ ԶԷՆՔ ՄԸՆ Է

Եւրոպայի թէ՛ հանրային վայրերուն և թէ տուներուն մէջ գործածուած այն գործիքը, որ շատ լաւ ընդունելութիւն գտած է, գարշահոտութեան առաջքը կ'առնէ և ամէն տեսակ միքրոպները բնաջինջ կ'ընէ։ Իրեն յատուկ անուշահոտութիւնը զովութիւն կուտայ մարմնոյն։

ՍԱՆԻԹՕՐ

Եւրոպայի մէջ հիւանդութիւններու դէմ ձեռք առնուած նախազգուշական միջոցն է։ ՍԱՆԻԹՕՐի շնորհիւ է որ Գերմանիոյ, Անգլիոյ, Ֆրանսայի և ուրիշ քաղաքակիրթ երկիրներու մէջ քոլերա, թիֆօ և ուրիշ հիւանդութիւններ չեն տարածուիր։

ՍԱՆԻԹՕՐ

Պարտաւորիչ կերպով կը գործածուի Եւրոպայի հանրային վայրերուն մէջ։

ՍԱՆԻԹՕՐ

Կեանքի պահպանիչը ըլլալով ամէն տեղ անհրաժեշտ է։

ՍԱՆԻԹՕՐ

Խիստ աղուոր գործիք մը ըլլալուն, անիկա պէտք չէ անպակաս գտնուի ո՛չ մէկ տունէ, դպրոցէ, գործարանէ, օթէլէ, հիւանդանոցէ, վերջապէս հանրային ու մասնաւոր ամէն վայրերէ և նոյն իսկ ճեմիչներէ ու միզանոցներէ։

Ղալաթիա, Պալըգ Բազար, Էնոմալթարխի խանին թիւ 11 սենեակին մէջ «Սօսիէթէ Սանիթօր»ի կողմէ միայն կը ծախուի։ 36—36

ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆՑ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ՄԵԾ ՄԻԼԼԷԹ ԽԱՆԻ ՄԷՋ

ՂԱԼԱԹԻԱ, Ա. ՅԱՐԿ ԹԻՒ 16

Ձմրան եղանակին առթիւ սոյն վաճառատան մէջ կը ծախուին վերջին նորաձեւութեամբ պատրաստուած Բօսթիւմներ կիներու, զանազան տեսակ Մանշօններ, ալպագա Պլուզներ, փոքր աղջիկներու Շրջազգեստներ, Ժաքէթներ և Մանթօներ, մանչերու Բօսթիւմներ, Բալթօներ և Մարէն Ժաքէթներ, զանազան Ժիւբօններ և Ժիւբեր, այրերու, կիներու և տղոց Ֆանէլաներ ու Գուլպաներ, Անձեռոցներ, Մածկոյթներ, Ջնջաններ, Բօրսէներ, Ձեռնակեղեններ և այլն և այլն։ 16—3

ՔՈՒՐԹԷՍԻ ԵՂԲԱՐՑ

ԿԱՐԱՍԻՆԵՐՈՒ

ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ եւ ԳՈՐԾԱՐԱՆ

4, Բէրա, Թիւնէլի դիմաց, 4

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԵՒ ՏԵՂԱԿԱՆ ԿԱՐԱՍԻՆԵՐՈՒ ՃՈԽ ՄԹԵՐՔ. ԱՄԲՈՂՋԱԿԱՆ ԿԱՀԱՒՈՐՈՒՄ. ՃԱՇԱՐԱՀԻ. ՆՆՋԱՍԵՆԵԱԿԻ ԵՒ ՀԻՒՐԱՍՐԱՀԻ ԿԱՐԱՍԻՆԵՐ ԵՒ ՕԹՈՑՆԵՐ

Կարասի գնելէ առաջ, մեր վաճառատունը այցելեցէք։ Գիները խիստ չափաւոր եւ անմրցելի են։ Այցելութիւն մը կը բաւէ համոզուելու համար։ 52—52

ՊԱՀՐԻՅԷ ՆԷԶԱՐԷԹԻՆՏԷՆ

Ալիպիէ վէ Օրխանիէ զըրհլըլարընըն գազղանլարը տէրունունտա պուլունան պիրինճ գազղան պօրուլարընըն խուրտաճէսի տաիրէսի մէվճուտ շարթնամէսի մուճիպինճէ մէվգրի մինագասայա վազ խալըմըշ օլտուղունտան մէզքիւր պօրուլարըն խուրտաճէսինէ թալիպ օլանլարըն [illegible] մինագասայա իշթիրաք էթմէք իւզրէ [illegible] Պահրիյէ Նէզարէթի [illegible] գըլընաճաղը իլան օլունուր։

8 Թէշրինի էվվէլ 327 3—2

⁂

Գաբալը զարֆ ուսուլիլէ մէվգրի մինագասայա գօնըլտուղը [illegible] Պահրիյէ մէքթէպ [illegible] լօրիֆէր թէրթիպաթը իմալաթընըն եէվմը մուաէյէնէ գատար պիր թալիպ զուհուր էթմէմէսինէ սինաէն մինագասա միւտտէթի րումի թէշրինը էվվէլին օն պէշինճի ճումաա էրթէսի կիւնինէ գատար թէմտիտ [illegible] թալիպ օլանլարըն [illegible] գըլընաճաղը իլան օլունուր։

2 Թէշրինի էվվէլ 327 3—1

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

Լոնտոնի Օսմ. Կայս. Պանքան վերջերս գործակալութիւն մը հաստատած է Մանչեսթըրի մէջ, Բէլ Մէլ, թիւ 25. օսմ. կայսրութեան քաղաքներուն և Անգլիոյ առեւտրական ու ճարտարարուեստական կեդրոններուն միջեւ յարաբերութիւնները դիւրացնելու համար։ Նոր գործակալութիւնը օսմ. առեւտրական աշխարհին տրամադրութեանը տակ դրած է ինքզինք լաւագոյն պայմաններով։ Օսմ. Կայս. Պանքան Մանչեսթըրի մէջ կը զբաղի դրամատան վերաբերեալ ամէն կարգի գործողութիւններով։ 18—2

ՀՈՒՐՐԻԷԹ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՆՈՑԸ

ՆՈՐ ՆԱՄԱԿԱՏԱՆ ԴԻՄԱՑ, ԹԻՒ 19

ԷՊՈՒ ԱՂԱԶԱՏԷ ԷՅՈՒՊ ԷՐԶՐՈՒՄԻ

ԱՄԵՆԱԸՆՏԻՐ ԿԱՐԱԳ

Այս անգամ Եւրոպայէն բերել տուած է ամենէն ընտիր կարագները։ Նոյնպէս այդ վաճառատան մէջ կը ծախուին Տրապիզոնի, Հալէպի, սիպերիական, Դանուբի անխարդախ իւղերը և առանձին Նպարեղէնի վերաբերեալ ամէն տեսակ ընտիր ուտեստեղէններ։ Հանրութենէն կը խնդրուի անգամ մը այցելել սոյն վաճառատանը։ 32—50

10,000 ՂՐՇ. ՊԱՐԳԵՒ

Այն անձին որ կարենայ հաստատել թէ Օսման Զատէ Ճէմալէտտին էֆ.ի վաճառած Ալէմտաղի կարագը, կաթով Թարխանան, ոչխարի ընտիր միսով պատրաստուած երշիկը և ամէն տեսակ ընտիր կարագները կեղծուած են։

Կ. Պոլիս, Պալըք Փազար թիւ 80 փուռին քովը։ 15

ՏՕՔԹ. Ա. ԱՐԵՒԵԱՆ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ՖԻԼԱՏԷԼՖԻԱՅԻ ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ ԵՒ ԱՆԴԱՄԱԶՆՆԱԿԱՆ ՔՈԼԷՃԷ ՎԿԱՅՈՒԱԾ

Ս.քարբըրմաճ [illegible], Բէրա Թէքէ.Պաշը թիւ [illegible] 13 50

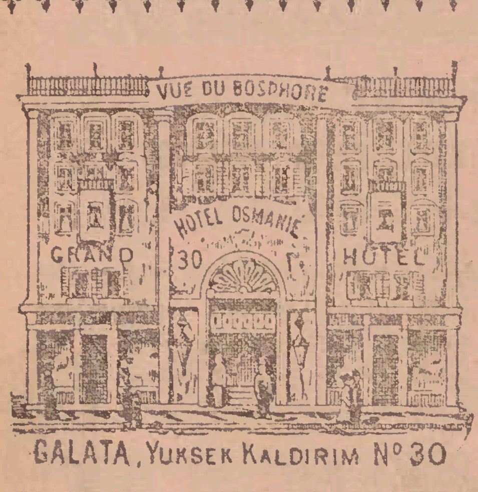

GALATA, YUKSEK KALDIRIM N° 30

عثمانیه اوتلی

صاحب ومدیری نرسیس پاپاسیان

غلطه ۳۰ یوکسك قالدیرم ۳۰

تلجیلك ایله اشتهار ایتمش ودور استبدادك قه اوغرامش اولان نرسیس افندی پاپاسیان، و ره یوکسك قالدیرمده «عثمانیه» نامیله یکی برمنتظم اوتل تفریش ایلمشدر. اوتل، اطه‌لر ومرمره وبوغاز ایچنه ناظر غایت فراح اوطه‌لری والکتریق چاکرنی وهوا غازینی حاوی وطهارت ونظافتجه صوك درجه دقتلی صورتده ترتیباتی اکمال ایدلمشدر. موقعی هرصنف اهالی ایچون مرکز اولوب استانبولك جوار کویلرنده‌کی بهالی محللرده اقامت ایده‌جکلره، هم تبدیل هوا وهمده ایش خصوصنده غایت الویریشلی اولدیغی وبرکره تشریف بیوره‌جق ذوات کرامك هرحالده ممنون قاله‌جقلری عرض وبیان قیلنور.

ՊԱՆԴՈԿ ՕՍՄԱՆԻԷ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ՆԵՐՍԷՍ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

ՂԱԼԱԹԻԱ, ԵԻՒՔՍԷՔ ԳԱԼՏԸՐԸՄ, ԹԻՒ 30

Նախկին համրածանօթ պանդոկապետ Ատապազարցի ՆԵՐՍԷՍ ՓԱՓԱԶԵԱՆ որ բռնապետական ճնշման տակ ակամայ թողած էր իր ասպարէզը, այժմ քաջալերուած Սահմանադրութեան ընծայած բարիքներէն, այս անգամ հիմնած է դարձեալ պանդոկ մը, Ղալաթիա Եիւքսէք Գալտըրըմի վրայ։

Սոյն պանդոկը ունի սքանչելի դիրք մը. ամբողջ Վոսփորը, Կղզիները ու Մարմարայի ծովը իր առջեւն են։

Եւրոպական նուրբ ճաշակով կահաւորուած, ելեկտրական զանգակներով և օդային կազերով լուսաւորուած է. սպասարկութիւնը անթերի և մաքրութիւնը կատարեալ է. Նամանաւանդ ճերմակեղէններու մասին վերջին ծայր խնամք տարուած է։ Մէկ խօսքով, յաճախորդի մը հանգստութեանը համար ամէն կարելի միջոցներ ձեռք առնուած է։

Ամէն անոնք որ օդափոխութեան համար Պոլիս դառնան և գիւղերը կը քաշուին, սուղ վարձքերով օտար պանդոկներ կը յաճախեն, մեր պանդոկը գալով այլեւս գիւղագնացութեան պէտք չպիտի զգան։

Սոյն պանդոկը Պոլսոյ, Ղալաթիոյ, Բերայի ճիշդ կեդրոնը ըլլալով վաճառական մը կամ զբօսաշրջիկ մը ինչ գործի և ինչ դասակարգի որ պատկանի, մեծապէս պիտի կարենայ իր առաւելութիւններէն օգտուիլ։ Ուստի ՆԵՐՍԷՍ ՓԱՓԱԶԵԱՆ իր արհեստին մէջ ունեցած փորձառութեամբը և գործելակերպովը ծանօթ ըլլալով ամէնուն, կը խնդրէ իր նախկին յաճախորդներէն և ամէն անոնցմէ որոնք Պոլիս կուգան, բարեհաճին անգամ մը Ղալաթիա Եիւքսէք Գալտըրըմ ՕՍՄԱՆԻԷ ՊԱՆԴՈԿը յաճախելու, անձամբ ստուգելու համար իր ըսածներուն ճշմարտութիւնը։ ԾԱՆ.— «ՊԱՆԴՈԿ ՕՍՄԱՆԻԷ» անունը պէտք չէ շփոթել Ղալաթիոյ «Օթէլ Օսմանիէ»ի հետ։

ԳԻՆԵՐԸ ՍՈՎՈՐԱԿԱՆ 21—52

غایت نفیس وتازه سیاه خاویار

روسیه، باکوده معروف مایلوف برادرلر فابریقه‌سنك برنجی نوع مستحضراتندن بوکره جلب ایتمش اولدیغی اك نفیس سیاه خاویار نوعنك نفاستیله برابر رقابت ممکن اولمیه‌جق درجه‌ده اهون فیاتله فروخت ایدرك اك مشکلپسندلری بیله ممنون قیلمقده‌در. برنجی اکستره نوعی قیه‌سی ۱۲۰ وایکنجی نوعی ۱۰۰ غروشدر. بوندن ماعدا ولادیووستوقدن کلن ژاپون خاویارلری برنجی نوعی قیه‌سی ۳۰ وکسمه جنسی ۲۴ غروشه صاتلمقده‌در. بالق یومورطه‌لرینك اك نفیسلری وانواعی موجوددر. پوسته اجرتیله برابر بدلی پشیناً کوندرلمك اوزره طشره‌لردن پراکنده صورتیله وقوعبوله‌جق سپارشات پوسته ایله سریعاً محللرینه کوندریلور. استانبولده بالق پازارنده برنجی خاویارجی کدیك قومپانیه‌سنك (۱۳۵) نومرولی مغازه‌سنده صاتلمقده‌در.

ԽԻՍՏ ԸՆՏԻՐ ՍԵՒ ԽԱՒԻԱՐ

Այս անգամ բերել տրուած է ռուսական Պաքու քաղաքին մէջ համրածանօթ Մալիոֆ եղբարց գործարանը պատրաստուած սեւ խաւիարը, որ անմրցելի կերպով աժան կը ծախուի։ Ամենէն դժուարահաճներն իսկ գոհ պիտի մնան։ Առաջին կարգի էքսթրա սեւ խաւիարին օխան 120 դրուշ է, իսկ երկրորդ կարգինը՝ 100 դրուշ։ Ասկէ զատ՝ կը ծախուի ճափոնական խաւիար, օխան 30 դրուշի, եւ «քէսմէ» տեսակը՝ 24 դրուշի։ Ձկնկիթի (պալըգ եումուրթասը) ամենէն ընտիր տեսակները կան։ Գաւառներէն եղած փոքրաքանակ յանձնարարութիւնները փութով կը կատարուին, եթէ փոխարժէքը կանխիկ ղրկուի։ Վաճառատեղին է Պալըգ Բազար խաւիարճը ԿԷՏԻՔԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ թիւ 135 խանութը։ 11—20

محمد قره‌قاشی زاده رشدی

ՄԷՀՄԷՏ ԳԱՐԱԳԱՇԶԱՏԷ ՐԻՒՇՏԻ

ՄԷՅՏԱՆՃԸԳ, ՆԷՆԻ ԲՈՍԹԱՆԸ ՃԱՏՏԷՍԻ

Վաճառատան տէրը Եւրոպա կատարած ուղեւորութեան առթիւ վերջին նորաձեւութեան ու իր յարգոյ յաճախորդներուն ճաշակին համաձայն նոր ապրանքներ բերել տուած է։

ՄԵՏԱՔՍԷ ԵՒ ԲՈՒՐԴԷ ԿԵՐՊԱՍՆԵՐ, ՎԵՐՋԻՆ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՄԲ ՆՈՒՐԲ ՃԵՐՄԱԿԵՂԷՆՆԵՐ, ԱՂՋԻԿՆԵՐՈՒ ԵՒ ՏՂՈՑ ՑԱՏՈՒԿ ԶԳԵՍՏՆԵՐ, ՇՐՋԱԶԳԵՍՏՆԵՐ ՆՈՒԺԻՓՐՈՆՆԵՐ, ՄԵՏԱՔՍԷ ԵՒ ԲՈՄԲԱՏՈՒՐ ՆՈՐԱՁԵՒ ՊԼՈՒԶՆԵՐ, ՁԵՌՔԻ ՆՈՒՐԲ ԹԱՇԿԻՆԱԿՆԵՐ, ՊԱՏԱՌՔԱՂ, ԴԱՆԱԿ ԵՒ ԱՓՍԵՆԵՐ, ԳՈՒԼՊԱՅ, ԹԱՇԿԻՆԱԿ, ՖԱՆԷԼԱ, ՁԵՌՆՈՑ ՀՈՎԱՆՈՑ, ՔԱՇԲՈՒՍԻԿՆԵՐ ՆԻԱՑԼՆ 46—52

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ ԲՈԼՈՐ ՔԱՂԱՔՆԵՐՈՒ ՄԷՋ.

ՍԻՆԿԵՐԻ
ԿԱՐԻ
ՄԵՔԵՆԱՆԵՐԸ

ԽԻՍՏ ՀԱՍՏԱՏՈՒՆ
ՇԻՆՈՒԱԾ
ԵՒ ԱՄԵՆԱՊԷՏԻ
ՆԻՒԹԵՐԷՆ

ԱՇԽԱՐՀԻՍ
ԼԱՒԱԳՈՅՆ
ՄԵՔԵՆԱՆԵՐՆ ԵՆ

ԱՄԵՆՈՒՆ
ԸՆՏԱՆԻՔԻ ԵՒ ԳՈՐԾԱՆՈՑՆԵՐՈՒ
ՀԱՄԱՐ

[illegible]

ՍԻՆԿԷՐԻ ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐՈՒ ԸՆԿ.

Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղեր։

Բերա, 343, Մեծ Փողոց։ Կալաթա, Սէնկէր խան և Գարաքէօյ 120, Պոլիս, Սուլթան Պայազիտ, Սուլթան Համամ և Ցաթիկ Հաֆըզ Փաշա 64, Սկիւտար Չարշի Պօյի 15։ Գատըքէօյ Մոտա ճամբան։ Մաքրիքէօյ երկաթուղիի հրապարակը, Պալաթ, Բէօյիւք Պազար փողոց 113։ Պէշիկթաշ Շիրքէթի նաւամատոյցին դիմացը, Բանկալթի, Թրամվայ ճամբան թիւ 57

Տնօրինութիւն Սինկէրի [illegible]: Կ. Պոլիս Բերա Մեծ փողոց 343

ԻՒՆԻՕՆ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԵՒ ԿԵԱՆՔԻ ՎՐԱՅ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ
Ի ՓԱՐԻԶ
1828-1828

1828
L'UNION
DE PARIS

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ
Ի ՓԱՐԻԶ
9, ՐԻՒԷ ՎԱՆՏՕՄ, 9

ՀՐԴԵՀԻ ՃԻՒՂ		
Դրամագլուխ եւ երաշխաւորութեան գումար	134 միլիոն	Ֆրք
1909 տարուան հասոյթները	30 »	»
Մինչեւ 1909 դեկտ. 31 վճարուած վնասները	380 »	»
Ընթացիկ ապահովագրութիւններ	26 միլիառ	»
ԿԵԱՆՔԻ ՃԻՒՂ		
Դրամագլուխ և երաշխաւորութեան գումար	193 միլիոն	»
1909 տարուան միջոցին գանձուած բրիմներ	16,500,000	»
Մինչեւ 1909 դեկտ. 31 վճարուած վնասներ	240 միլիոն	»
Ընթացիկ ապահովագրութիւններ	341 »	»

ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՍԱԿԱՑՈՅՑՆԵՐ ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՀԱՄԱՐ

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ ԹՈՒՐՔԻՈՅ

Ղալաթիա, Վօյվօտա փողոց, Իւնիօն Խան

Գործակալութիւններ Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ

هرکه فابریقهٔ همایونی فسلری

عثمانلی وطنداشلریمز عثمانلی ماله رغبت ایتملیدرلر. مملکتمزك پاره‌سی اجنبی‌یه کیتمه‌ملیدر. هرکه فسلری اوجوزلغی، متانتی، ظرافتی جهتیله دونیانك اك اعلا واك نفیس فسلریدر.

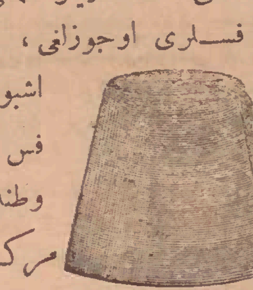

اشبو فسلری اکتسا ایدنلر تجارت عثمانیه‌یه ومملکته خدمت ایتمش اولورلر. فس اشتراسندن اول برکره مغازه‌مزی وشعبه‌لریمزی تشریف بیورملرینی وطنداشلریمزدن رجا ایدرز.

مرکزی: کوپری باشنده والده خانی تحتنده ۷ نومرولی دپودر.

شعبه‌لریمز: بغچه قپوده حمدیه قارشوسنده کوشه باشنده (۵٤)، سرکه‌جیده باب عالی جاده‌سنده کوشه باشنده (۹)، شهزاده باشنده دیرکلر آره‌سنده اشجی قارشوسنده (٦)، بشکطاش تراموی مقراضی قارشوسنده کوشه‌باشنده (۲۰) نومرولی دکانلردر.

طوزجی زاده مصطفی

ՀԵՐԷՔԷ ԳՈՐԾ[illegible] ՍԵՐԸ

Աշխարհիս ամենէն տոկուն, նուրբ և աժան ֆէսերը Հէրէքէի գործարանին մէջ կը պատրաստուին։ Ամէն օսմանցի հայրենասէրի պարտքն է այդ ֆէսերը գործածել, որոնք օտար երկիրներու մէջ շինուած ֆէսերուն հետ կրնան մրցիլ ամէն կերպով։ Վաճառման կեդրոնատեղին է Կամուրջին գլուխը, Վալիտէ Խանին տակը, թիւ 7։ Մասնաճիւղերն են Պաղչէ Գաբու, Համիտիէ Թիւրպէսիի անկիւնը թիւ 9. Շահզատէ Պաշի, Տիրէքլէր Արասի ճաշարանին դիմաց՝ թիւ 6, Պէշիկթաշ՝ Թրամվէյի աքծանին անկիւնը՝ թիւ 20։

ԹՈՒԶՃԸ ԶԱՏԷ ՄՈՒՍԹԱՖԱ

عثمانلی صابون خلاصه‌سی

عثمانلی آثار وطن فابریقه‌سی ـ مصطفی ناظم ـ ماربوشجیلر چارشولی خان

اشبو صابون خلاصه‌سی صابون ترکیبلرندن وصحته خادم اجزالردن مرکب اولوب وجودی تطهیر ایتمکده، چاشور ییقامقده، اثوابلری سیلوب تمیزلمکده، هر اشیا اوزرندن کیرلری چیقارمقده، بولاشیق قابلری وتخته وخالی وکلیم ومرمر طاشلری وجام وامثاللرینی تطهیر ایتمکده، صابون وامثالندن بش دفه قوتلی ودها اهون اولدیغی واصلا مخلوط شیلردن مرکب بولنمدیغی تامین ایدرز. بقاللر وعطارلرده تعرفه‌سیله بولنور. مغازه‌مزدن دخی النور. خارجدن طلب وقوعنده مجانا نمونه کوندریلور. عثمانلی مرکبلرینك ۲۲ نوعی صوك اصول وفن دائره‌سنده اعمال وهرقماشه ۱۲۰ نوع خاص وثابت رنکلی بویالر بولنمقده‌در. صابون ومعجون بویالری صورت مخصوصه‌ده فابریقه‌مزده اعمال ایدلمکده‌در.

ՕՃԱՌԻ ՓՈՇԻ

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ԳՈՐԾԱՐԱՆ ԱՍԱՐԸ ՎԱԹԱՆ ՄՈՒՍԹԱՖԱ ՆԱԶՄԻ

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՄԱՐԲՈՒՇՃԸԼԱՐ, ՉԱՐՇԸԼԸ ԽԱՆ

Սոյն օճառի փոշին, քիմիական և առողջարար բաղադրութիւններով պատրաստուած, ոեւէ խարդախ նիւթ չի պարունակեր իր մէջ։ Մարմինը և ճերմակեղէնները լաւ մը կը մաքրէ, զանազան առարկաներու վրայ գտնուած բիծերը կը հանէ, խոհանոցի անօթները, սախտակամածները, գորգերը, մարմարիոնները և ապակիները սքանչելապէս կը մաքրէ։ Նոյնպէս կարելի է տպարաններու մէջ գործածել, գիրերը և մեքենաները լուալու համար։ Ամէն կարգի օճառներէն հինգ անգամ աւելի զօրաւոր ըլլալով գինն ալ անոնցմէ աժան է։ Գործածութեան եղանակն ալ շատ դիւրին է և մասնաւոր թուղթերու վրայ բացատրուած է։ Զանազան տեսակ մելաններ, ներկեր ու ձխախէժեր կը պատրաստուին այն գործարանին մէջ։ Նմուշները ձրի կը ղրկուին։ 10—52

کیسارنا معدن صویی

فولرا زماننده محافظهٔ صحته خادمدر

کیسارنا معدن صویی

اشبو طبیعی معدن صویی، غازی ولذتی وخواص شفائیه‌سی اعتباریله دنیاده موجود معدن صولرینك اك اعلاسی اولوب معده، قره‌جکر، باغیرصاق، بوبرك، مثانه، قوم والبومین خسته‌لقلرینك اك مؤثر دواسی اولدیغی اطباجه مصدق ومجربدر.

عموم اجزا دپولریله اجزاخانه‌لرده وبیوك بقالیه مغازه‌لرنده بولنور.

— مرکز دپوسی بغچه قپوسنده کمرك اتصالنده یکی خانه‌ده‌در.

ՔԻՍԱՐՆԱ ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՋՈՒՐ

Սոյն բնական հանքային ջուրը իր համեղ և առողջարար յատկութիւններով աշխարհիս հանքային ջուրերուն մէջ առաջին տեղը կը գրաւէ։ Բժիշկները հաստատած են որ Քիսարնա հանքային ջուրը ամենէն ազդու դարմանն է ստամոքսի, լեարդի, աղիքի, երիկամունքի, ծննդական գործարաններու, աւազախտի և ալպիւմինի հիւանդութեանց դէմ։

Այս հանքային ջուրը քոլերայի ատեն առողջութեան շատ օգտակար է։ Բոլոր դեղավաճառանոցներու, դեղարաններու և մեծ նպարավաճառներու քով կը գտնուի։

Ընդհանուր մթերանոց Պաղչէգաբու, Մաքսատան կից, Եէնի խան։ 104—28

پاسقال کللر خلفی

بیوك پیانو مغازه‌سی

هر درلو موزیقه آلات وادواتی بولنور. امریقانك اك مشهور پیانو وائه‌ولیان نام پیانولالرینك یکانه وکیلی

مغازه‌نك تاریخ تاسیسی

۱۸۶۳

بك اوغلی حاجوپولو پاساژنده

نومرو ۲۵ ـ ۳۱ نومرو

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՇԽԱՐՀԱՀՌՉԱԿ ԷՕԼԻԱՆ ԲԻԱՆՕԼԱՅԻ ՄԻԱԿ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉ

ԲԱՍՔԱԼ ՔԷԼԼԷՐ ՅԱՋՈՐԴ

1863ԻՆ ՀԻՄՆՈՒԱԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

ԲԵՐԱ, ԲԱՍԱՃ ՀԱՃՕՊՈՒԼՕ, ԹԻՒ 25—31 20—52

ԲԻԱՆՕԼԱ, ԲԻԱՆՕ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ՆՈՒԱԳԱՐԱՆՆԵՐ

ՔԻՄԻԱԿԱՆ ԱՂԲԱՆԻՒԹԵՐՈՒՆ ԼԱՒԱԳՈՅՆԸ

Հողագործնե՛ր, այգեմշակնե՛ր, պարտիզպաննե՛ր, ծառամշակնե՛ր, տնկարկողնե՛ր, կ'ուզէ՞ք ձեր յոգնութիւնը նուազեցնել, աւելի դրամ շահիլ և հարստանալ, Չիլիի Նիթրաթ տը սուտը գործածեցէք, որ բորակածին պարունակող բոլոր աղբանիւթերուն լաւագոյնն է։ Այդ աղբանիւթը տունկերուն այնպիսի սնունդ մը կուտայ որ տունկին կողմէ կ'իւրացուի ուղղակի։ Ձեզ համոզելու համար, ստորեւ առաջ կը բերենք Պրուսայի երկրագործական վարժարանին տնօրէն Թէօտոր Էֆ. Փոնսթանթինիտէսի կողմէ կատարուած փորձերուն արդիւնքները.—

1910Ի ՓՈՐՁԵՐԸ

Մէկ հէքթար (10000 քառ. մէթր)		ցորեն	գարի	վարսակ
Հողի տարածութեան վրայ՝ առանց աղբանիւթի	քիլ.	750	1627	1270
» » » » սիւբէր ֆոսֆաթով (առանց Նիթրաթ տը սուտի)	»	1125	1900	1500
Հողի տարածութեան վրայ, սիւբէրֆոսֆաթով, բօթասով և Նիթրաթ տը սուտով	»	2000	2250	2000

1911Ի ՓՈՐՁԵՐԸ

Մէկ հէքթար (10000 քառ. մէթր)		Պորտոյի ցորեն	ցորեն Պօն Ֆէրմիէ	ձմրան գարի	պկժ. վարսակ
Հողի տարածութեան վրայ սիւբէրֆոսֆաթով և բօթասով աղբուած	քիլ.	800	1250	1400	1300
Սիւբէրֆոսֆաթով, բօթասով եւ Նիթրաթ տը սուտով աղբուած	»	1750	2300	2000	2000

Աւելի մանրամասն տեղեկութեանց համար դիմել Չիլիի Նիթրաթ տը սուտի արտադրիչներու գործակալութեան գրասենեակը, Ղալաթիա, Դիւրգ պէյ խան, թիւ 4, ուր պիտի կրնաք անձամբ տեսնել ուրիշ տունկերու վրայ ձեռք բերուած արդիւնքները։ Ասկէ զատ, կրնաք ձրի ստանալ Նիթրաթ տը սուտի նմուշ մը, անով փորձելու համար։ Նոյնպէս ձրի կը տրուի քիմիական աղբանիւթերու գործածութեան եղանակը ցոյց տուող տետրակ մը։ 26—9

مصطفى شاملى ومخدوملرى

بغچه قپوسنده بیوك مغازه

مغازه‌مزده هرجنس البیسه‌لك پاموق، یوك وایپك قماشلر، حاضر قادین واركك البیسه‌لری، جوجق قوسومتلری، چاشیر طاقملری، لوانطه، چوراب، مندیل، دانته‌لا، قوردلا، اتکلکلر، بلوزه وهدیه‌لك بیك درلو ظریف اشیا بولنورلر.

ՄՈՒՍԹԱՖԱ ՇԱՄԼԸ ԵՒ ՈՐԴԻՔ

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ, ՊԱՂՉԷ-ԳԱՊՈՒ

Սոյն վաճառատան մէջ կը ծախուին ոսկեձի, թաւիշ, փոքր ու մեծ չըֆթագլխաններ, հարմիկի գլխաններ, մետաքսէ կերպասներ, փանթէզի գուլպաներ, փանէլաներ, թաշկինակներ, մետաքսէ և մուսլին ճերմակեղէններ, մանկերու և աղջիկներու գլխաններ, պլուզներ, լէյվանթա, օտէգոլոններ, ևն.։

ՀԱԶԱՐՈՒՄԷԿ ՏԵՍԱԿ ՆՈՒԷՐՆԵՐՈՒ ՍԱՐՔԵՐ, ՏԱՆԹԷԼԱՅԻ, ՏԱՆԹԷԼԱՅԻ, ՖԷՍԹՈՆԻ ԵՒ ԿԱՐՆԻԹԻՒՐԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿՆԵՐ ՀԱՍԱԾ ԵՆ.

17

ՏՊԱՐԱՆ
«ԱՐԵՒԵԼՔ»
ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ Գ. ՓՕԱՃԵԱՆ

دیشلرکزی محافظه ایتمك ایسترسه‌کز
رفعت دیش صویی قوللانکز هر اجزاخانه‌لرده بولنور